
**CONSEIL DE
L'EUROPE**

**EIROPAS
PADOME**

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESA**

LIETA "ASANIDZE PRET GRUZIJU"

(Pieteikums Nr. 71503/01)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2004. gada 8. aprīlī

Lietā “Asanidze [Assanidze] pret Gruziju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa, sanākusi kā Lielā palāta šādā sastāvā:

priekšsēdētājs L. Vildhābers [*L. Wildhaber*];
tiesneši: K. L. Rozakis [*C. L. Rozakis*],
Ž. P. Kosta [*J.-P. Costa*],
G. Ress [*G. Ress*],
Sers Nikolass Braca [*Nicolas Bratza*],
L. Kaflišs [*L. Caflisch*],
L. Lukaidess [*L. Loucaides*],
I. Kabrals Bareto [*I. Cabral Barreto*]
V. Stražņicka [*V. Strážnická*],
K. Jungvirts [*K. Jungwiert*],
J. Kasadevals [*J. Casadevall*],
B. Zupančičs [*B. Zupančič*],
V. Tomasena [*W. Thomassen*],
S. Botučarova [*S. Botoucharova*],
M. Ugrekelidze [*M. Ugrekhelidze*],
V. Zagrebeļskis [*V. Zagrebelsky*],
A. Mularoni [*A. Mularoni*];

kā arī *sekretārs* P. Dž. Mahonijs [*P. J. Mahoney*],

apspriedušies slēgtā sēdē 2003. gada 19. novembrī un 2004. gada 10. un 24. martā,
pasludina šo spriedumu, kas pieņemts pēdējā no minētajiem datumiem.

PROCEDŪRA

1. Lieta ierosināta, ņemot vērā pret Gruziju vērstu pieteikumu (Nr. 71503/01), ko saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencijas”) 34. pantu 2001. gada 2. jūlijā Tiesai iesniedza Gruzijas pilsonis Tengizs Asanidze [*Tengiz Assanidze*] (“pieteikuma iesniedzējs”).

2. Pieteikuma iesniedzēju, kam bija piešķirta bezmaksas juridiskā palīdzība, pārstāvēja L. Mukašavrija [*L. Mukhashavria*], advokāte no Tbilisi reģistrētas asociācijas “Konstitūcijas 42. pants”, un Z. Katiašvili [*Z. Khatiaшvili*], advokāts un Gruzijas Neatkarīgo advokātu savienības loceklis. Gruzijas valdību (“valdība”) pārstāvēja L. Helidze [*L. Chelidze*], Gruzijas galvenais pārstāvis Tiesā, un L. Hinkers [*L. Hincker*], advokāts no Strasbūras.

3. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka ir pārkāptas viņa tiesības uz brīvību un drošību, norādot, ka, lai gan prezidents viņu apžēlojis 1999. gadā par pirmo pārkāpumu un Gruzijas Augstākā tiesa viņu attaisnojusi 2001. gadā par otro pārkāpumu, kurā viņu par vainīgu bija atzinušas Adžārijas tiesas, Adžārijas Autonomās Republikas iestādes viņu paturējušas ieslodzījumā, tādējādi pārkāpjot viņam garantētas tiesības Konvencijas 5. panta 1., 3. un 4. punktā, 6. panta 1. punktā, 10. panta 1. punktā un 13. pantā, kā arī Protokola Nr. 4 2. pantā.

4. Pieteikumu nodeva Tiesas Otrajai nodaļai (Tiesas reglamenta 52. panta 1. punkts). 2002. gada 26. februārī to paziņoja atbildētājas valsts valdībai (Reglamenta 54. panta 2. punkta b) apakšpunkts). Valdība savos apsvērumos, ko tā 2002. gada 18. aprīlī iesniedza

---

Tiesai, pievērsās tikai faktiem, nesniedzot nekādu juridisko argumentāciju par pieteikuma pieņemamību vai pamatotību. 2002. gada 30. maijā pieteikuma iesniedzējs sniedza piezīmes par valdības apsvērumiem.

5. Pieteikumu 2002. gada 12. novembrī par daļēji pieņemamu atzina Otrās nodaļas palāta, kurā bija priekšsēdētājs Ž. P. Kosta, tiesneši A. B. Baka [*A. B. Baka*], Gokurs Jerundsons [*Gaukur Jörundsson*], K. Jungvirts, V. Butkēvičs [*V. Butkevych*], V. Tomasena, M. Ugrekeldze un nodaļas sekretāre S. Dolle [*S. Dollé*].

6. Laikā no 2002. gada decembra līdz 2003. gada februārim bija mēģinājumi panākt mierizlīgumu (Konvencijas 38. panta 1. punkta b) apakšpunkts un Reglamenta 62. pants). Valdība 2003. gada 10. februārī informēja Tiesu, ka centrālo valsts iestāžu sarunas ar vietējām Adžārijas iestādēm bijušas nesekmīgas, tāpēc tās nav varējušas iesniegt Tiesā priekšlikumus par mierizlīgumu.

7. Palāta citā sastāvā (L. Lukaidess aizstāja Gokuru Jerundsonu, kas vairs nevarēja piedalīties lietas izskatīšanā) 2003. gada 18. martā atteicās no jurisdikcijas Lielās palātas labā, pret ko neiebilda neviena no pusēm (Konvencijas 30. pants un Reglamenta 72. pants).

8. Lielās palātas sastāvu noteica saskaņā ar Konvencijas 27. panta 2. un 3. punktu un Reglamenta 24. pantu.

9. Tā kā valdība neiesniedza juridisku argumentāciju par lietas būtību, pēc lietas nodošanas palātai 2003. gada 11. jūlijā Lielās palātas priekšsēdētājs uzaicināja puses iesniegt rakstiskas piezīmes par to sūdzību būtību, kas tika atzītas par pieņemamām (Reglamenta 59. pants un 71. panta 1. un 2. punkts). Gan pieteikuma iesniedzējs, gan valdība iesniedza apsvērumus par pieteikuma būtību.

10. Strasbūras Advokātu kolēģijas loceklis advokāts L. Hinkers 2002. gada 18. jūlijā un 2003. gada 17. februārī un 15. septembrī lūdza uzaicināt tiesvedībā kā trešās puses Tamaza un Tengiza Asanidzes un viņu noziedzīgā grupējuma pastrādāto noziegumu upurus, Adžārijas Autonomās Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieku V. Kakutaišvili [*V. Khakhutaishvili*] un vietējās Adžārijas iestādes, ko pārstāvēja Adžārijas Autonomās Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētājs Avtandils Abašidze [*Avtandil Abashidze*], (Konvencijas 36. panta 2. punkts).

11. Valdība 2003. gada 9. oktobrī lūdza Tiesu piešķirt Adžārijas iestādēm atļauju piedalīties tiesvedībā kā trešai pusei.

12. Pēc apspriešanās ar Lielās palātas tiesnešiem 2003. gada 30. oktobrī priekšsēdētājs noraidīja atļaujas pieteikumus par trešo pušu pievienošanos tiesvedībai. Attiecībā uz Adžārijas Autonomās Republikas iestāžu vārdā iesniegto lūgumu viņš norādīja, ka Tiesas tiesvedībās atbildētājas valsts iestādes, tostarp reģionālās iestādes (pat ja tām ir autonomas statuss), parasti jāpārstāv centrālajai valdībai, un tāpēc tās nevar pievienoties tiesvedībai kā trešās puses.

13. Tomēr, ievērojot valdības 2003. gada 9. oktobra lūgumu, priekšsēdētājs atgādināja valdībai, ka tai ir tiesības delegācijā, kas piedalīsies lietas izskatīšanā 2003. gada 19. novembrī, iekļaut reģionālo iestāžu pārstāvjus, pilnvarojot tos ierasties Tiesā.

14. Valdība 2003. gada 8. novembrī informēja Tiesu, ka tās delegācijā tiks iekļauti Adžārijas iestāžu pārstāvji.

---

15. L. Hinkers, Avtandils Abašidze un V. Kakutaišvili, ko atbalstīja Gruzijas galvenais pārstāvis Tiesā L. Helidze, 2003. gada 17. novembrī lūdza Tiesu atlikt lietas izskatīšanu, jo pēc centrālās valdības lēmuma iekļaut Adžārijas iestādes savas delegācijas sastāvā tām nebija pietiekami ilgs sagatavošanās laiks. 2003. gada 18. novembrī priekšsēdētājs noraidīja šo pieteikumu.

16. Tāpēc 2003. gada 19. novembrī Cilvēktiesību ēkā Strasbūrā notika tiesas sēde, kur izskatīja lietas būtību (Reglamenta 59. panta 3. punkts).

Tiesvedībā piedalījās:

a) *valdības vārdā* —

L. Helidze, Gruzijas galvenais pārstāvis Tiesā;
A. Abašidze, Adžārijas Autonomās Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētājs;
V. Kakutaišvili, Adžārijas Autonomās Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieks;
L. Hinkers, *advokāts*;
G. Nuss [*G. Nuss*], *padomnieks*;

b) *pieteikuma iesniedzēja vārdā* —

L. Mukašavrija,
Z. Katiašvili, *advokāts*,
V. Vandova [*V. Vandova*],
M. Giošvili [*M. Giošvili*], *padomnieces*,
D. Asanidze [*D. Assanidze*], pieteikuma iesniedzēja dēls.

Tiesa noklausījās L. Mukašavrijas, L. Helidzes un L. Hinkera uzrunas un viņu atbildes uz dažu tiesnešu uzdotajiem jautājumiem.

17. Ņemot vērā notikumus Gruzijā 2003. gada novembrī, kas izraisīja Gruzijas prezidenta Eduarda Ševardnadzes atkāpšanos, Lielās palātas priekšsēdētājs 2003. gada 28. novembrī lūdza pusēm paziņot, kā šīs pārmaiņas varēja ietekmēt Tiesai jau iesniegtos apsvērumus.

18. Pēc pagarinājuma piešķiršanas puses 2003. gada 15. decembrī iesniedza savus apsvērumus.

19. Valdība saskaņā ar Reglamenta 60. panta 3. punktu 2004. gada 15. janvārī iesniedza savas piezīmes saistībā ar pieteikuma iesniedzēja prasību par taisnīgu kompensāciju.

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

20. Pieteikuma iesniedzējs ir dzimis Gruzijā 1944. gadā. Pašlaik viņš ir apcietinājumā Adžārijas Autonomās Republikas galvaspilsētā Batumi, Gruzijā.

A. Pieteikuma iesniedzēja pirmā notiesāšana un prezidenta piešķirtā apžēlošana

21. Pieteikuma iesniedzējs ir bijušais Adžārijas Autonomās Republikas galvaspilsētas Batumi mērs un Adžārijas Augstākās padomes loceklis. Viņu arestēja 1993. gada 4. oktobrī saistībā ar aizdomām par nelikumīgiem finanšu darījumiem privātā uzņēmējdarbībā Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmumā un saistībā ar ieroču nelikumīgu glabāšanu un lietošanu. Viņu atzina par vainīgu 1994. gada 28. novembrī, un viņu nekavējoties sodīja ar brīvības atņemšanu uz astoņiem gadiem. Tika sagatavots rīkojums konfiscēt viņa aktīvus ar prasību atlīdzināt uzņēmumam radītos mantiskos zaudējumus. Gruzijas Augstākā tiesa 1995. gada 27. aprīlī spriedumā par kasācijas sūdzību atzina par pamatotu pieteikuma iesniedzēja notiesāšanu 1994. gada 28. novembrī par nelikumīgiem finanšu darījumiem, taču atcēla parējos spriedumus. Pieteikuma iesniedzēju nepārveda uz cietumu soda izciešanai, bet paturēja apcietinājumā Adžārijas Autonomās Republikas Drošības ministrijas īslaicīgās izmeklēšanas izolatorā.

22. Ar 1999. gada 1. oktobra Dekrētu Nr. 1200 Gruzijas prezidents apžēloja pieteikuma iesniedzēju, atceļot atlikušos divus soda izciešanas gadus.

Dekrēta attiecīgie noteikumi ir šādi:

“[...] ka tiek apžēlotas [šādas personas]:

1. Tengizs Dāvids Asanidze, dzimis 1944. gadā, ko Adžārijas Autonomās Republikas Augstākā tiesa tiesājusi par pārkāpumiem atbilstīgi Kriminālkodeksa 238. panta 2. punktam, 96. panta 1. punktam un 45. pantam un kam 1994. gada 28. novembrī piespriests astoņu gadu cietumsods; atlikušos divus viņa cietumsoda izciešanas gadus atceļ un aizstāj ar nosacītu atbrīvošanu uz tādu pašu laikposmu [...];

2. N. V. G., dzimis 1983. gadā [...];

3. M. A. M., dzimis 1953. gadā [...]”

23. Neraugoties uz prezidenta piešķirto apžēlošanu, pieteikuma iesniedzējs palika apcietinājumā Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatorā.

24. Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmums nekavējoties apstrīdēja prezidenta 1999. gada 1. oktobra Dekrētu Nr. 1200 Adžārijas Autonomās Republikas Augstākajā tiesā (“Adžārijas Augstākā tiesa”), pamatojoties uz tā nelikumību. Tāpēc apžēlošanas izpilde tika atlikta saskaņā ar Administratīvā procesa kodeksa 29. pantu.

25. Adžārijas Augstākā tiesa 1999. gada 11. novembrī pasludināja apžēlošanu par spēkā neesošu, pamatojoties uz to, ka netika ievērota likumā noteiktā procedūra, kas būtu jāievēro, pirms Gruzijas prezidents varētu īstenot savas apžēlošanas tiesības.

26. Gruzijas Augstākā tiesa atcēla šo spriedumu 1999. gada 28. decembrī un saskaņā ar tajā laikā spēkā esošā Civilkodeksa 360. pantu nosūtīja lietu Tbilisi Apelācijas tiesas Administratīvo un nodokļu jautājumu grupai.

Savos iesniegumos šai tiesai Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmums vēlreiz apgalvoja, ka apžēlošana ir pretrunā prezidenta 1998. gada 13. maija dekrētam, kurā paredzēti noteikumi par Gruzijas prezidenta apžēlošanas tiesību īstenošanu, turklāt pieteikuma iesniedzējam vēl bija jāatlīdzina uzņēmumam nodarītais mantiskais kaitējums.

---

27. Tikmēr 1999. gada 11. decembrī pieteikuma iesniedzējs tika apsūdzēts papildu noziedzīgos nodarījumos (skat. 33. un tālākos punktus).

28. Tbilisi Apelācijas tiesa 2000. gada 24. marta lēmumā noraidīja Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmuma sūdzības kā nepamatotas. Tā lēma, ka norādītās procesuālās nepilnības (Apžēlošanas valdes atzinuma nesaņemšana un pieteikuma iesniedzēja nožēlas neizteikšana) nepadarīja prezidenta rīkojumu nelikumīgu, jo apžēlošanas tiesības bija neapšaubāmas Gruzijas prezidentam piešķirtās konstitucionālās tiesības. Tā norādīja — tā kā pieteikuma iesniedzēja apžēlošana neattiecas uz īpašo nolēmumu par mantiskā kaitējuma kompensēšanu, uzņēmums varētu iesniegt tiesā prasību par šā nolēmuma izpildi; attiecībā uz pārējiem punktiem uzņēmumam nebija iemesla apstrīdēt apžēlošanas atbilstību vai prezidenta rīkojuma likumību. Apelācijas tiesa arī norādīja, ka uzņēmumam nebija likumīgu tiesību pieprasīt kriminālprocesa atsākšanu pret pieteikuma iesniedzēju. Tā norādīja, ka uzskata pieteikuma iesniedzēja turēšanu apcietinājumā par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpumu.

29. Gruzijas Augstākā tiesa 2000. gada 11. jūlijā noraidīja Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmuma kasācijas sūdzību kā nepamatotu. Tā norādīja, ka apstrīdētais lēmums par pieteikuma iesniedzēja apžēlošanu nav ietekmējis nedz pieteikuma iesniedzēja galvenā soda izciešanu, nedz pienākumu atlīdzināt uzņēmumam nodarīto mantisko kaitējumu. Šā iemesla dēļ atlikušie divi soda izciešanas gadi tika atcelti bez ierunām, soda izciešanu mīkstinot ar nosacītu atbrīvošanu uz tādu pašu periodu. Gruzijas Augstākā tiesa norādīja, ka tāpēc, īstenojot prezidenta piešķirto apžēlošanu, nekavējoties bija jānodrošina pieteikuma iesniedzēja atbrīvošana, vienlaikus neskarot galveno sodu un papildsodu. Attiecībā uz to, ka Gruzijas prezidents nav ievērojis Noteikumus par apžēlošanas tiesību īstenošanu, Augstākā tiesa atzina, ka 1998. gada 13. maija dekrētā bija ietverti Republikas prezidenta biroja darbības noteikumi un ka to neievērošana nekādos apstākļos nevarētu aizkavēt Gruzijas prezidenta konstitucionālās tiesības piešķirt apžēlošanu.

30. Pat pēc 2000. gada 11. jūlija Adžārijas Autonomās republikas vietējās iestādes turpināja turēt pieteikuma iesniedzēju Adžārijas Drošības ministrijas īstermiņa aizturēšanas izolatorā Batumi.

31. Parlamenta birojs 2002. gada 24. jūnijā jautājumu par pieteikuma iesniedzēja apžēlošanas likumību nodeva izskatīšanai Gruzijas parlamenta izmeklēšanas komitejā, kas atbild par amatpersonu darbību likumības uzraudzību, un tā iesniedza savu ziņojumu 2002. gada 26. septembrī (skat. 72. un tālākos punktus).

32. Gruzijas prezidents 2002. gada 4. oktobrī izdeva dekrētu, ar ko groza prezidenta 1998. gada 13. maija dekrētu, kurā paredzēti noteikumi par apžēlošanas tiesību īstenošanu. Dekrēta jaunajā 10. panta 1. punktā Gruzijas prezidentam tika piešķirtas tiesības apžēlot notiesātās personas, kā definēts Konstitūcijas 73. panta 1. punkta 14. apakšpunktā, neievērojot papildu prasības, kas norādītas iepriekšējā dekrētā.

B. Pieteikuma iesniedzēja otrā notiesāšana un sekojošā attaisnošana

33. Pieteikuma iesniedzēja, kam Gruzijas Augstākā tiesa 1996. gada 20. septembrī piesprieda divdesmit gadu cietumsodu, tuvs radnieks Dāvids Asanidze [*David Assanidze*] 1999. gada 12. novembrī televīzijas kanālam, kas veica apraidi Adžārijas Autonomajā Republikā, sniedza interviju, kurā viņš apliecināja, ka pieteikuma iesniedzējs ir bijis viens no viņa līdzdalībniekiem.

---

34. Pēc šīs intervijas pieteikuma iesniedzējs, kas bija palicis apcietinājumā pēc prezidenta 1999. gada 1. oktobrī piešķirtās apžēlošanas, 1999. gada 11. decembrī tika apsūdzēts par līdzdalību kriminālā grupējumā 1993. gadā un par mēģinājumu nolaupīt Iekšlietu ministrijas Helvačauri reģionālā departamenta vadītāju (Adžārijas Autonomā Republika) V. G.

35. Batumi Pirmās instances tiesa 1999. gada 28. decembrī izdeva rīkojumu paturēt pieteikuma iesniedzēju apcietinājumā līdz jauno apsūdzību izmeklēšanas beigām. Saskaņā ar pieteikuma iesniedzēja informāciju lietas pirmstiesas izmeklēšana beidzās 1999. gada 29. decembrī un lieta tika apkopota piecos sējumos.

36. Gruzijas Ģenerālprokurora biroja 2000. gada 2. marta lēmumā nolemts neveikt nekādas papildu darbības, secinot, ka pieteikuma iesniedzēja apsūdzība nebija pamatota ar pierādījumiem un ka visus apstākļus un pierādījumus saistībā ar V. G. slepkavību Gruzijas Augstākā tiesa, izmantojot savu neierobežoto rīcības brīvību, bija pārbaudījusi Dāvida Asanidzes krimināllietas iztiesāšanas laikā. Ģenerālprokurora birojs uzskatīja — tā kā rūpīgi veiktajā pārbaudē V. G. nolaupīšanas un slepkavības lietā netika atklāti nekādi pierādījumi, ka pieteikuma iesniedzējs būtu bijis Dāvida Asanidzes vadītā kriminālā grupējuma loceklis, nebija iemesla apsūdzēt viņu tajā pašā lietā sešus gadus pēc notikuma.

37. Šo lēmumu 2000. gada 20. martā Batumi Pirmās instances tiesa anulēja, pamatojoties uz civilprasītāja pārsūdzību. Tāpēc 2000. gada 28. aprīlī Adžārijas Autonomās Republikas Prokuratūra izdeva rīkojumu atsākt kriminālprocesu pret pieteikuma iesniedzēju. Pirmstiesas izmeklēšana tika izbeigta ar 2000. gada 29. aprīļa rīkojumu.

38. Pieteikuma iesniedzējs tika nodots tiesāšanai Adžārijas Augstākajā tiesā, kur viņš savu vainu noliedza. Viņš apgalvoja, ka šī otrā apsūdzība bijusi sazvērēstība, kuras mērķis bijis nepatiesi apsūdzēt viņu. Viņš noliedza, ka jebkad būtu saistījies ar Dāvidu Asanidzi vai viņa līdzdalībniekiem, kas pirms aresta bija dzīvojuši kā laupītāji Adžārijas mežos. Pieteikuma iesniedzējs arī sacīja, ka viņš nekad nav nolīdzis viņus, lai nolaupītu V. G., ko nogalināja Dāvida Asanidzes noziedzīgais grupējums, un pretēji trīs apsūdzības liecinieku apgalvojumam, valsts amatpersonas nolaupīšana pieteikuma iesniedzējam nebūtu palīdzējusi nostiprināt varu kā Batumi mēram. Viņš aicināja tiesnešus atzīt viņu par nevainīgu.

39. Adžārijas Augstākā tiesa secināja — lai gan pieteikuma iesniedzējs noliedza, ka palīdzējis organizēt nolaupīšanu, kuras dēļ cietušais tika nogalināts, viņa vaina tika pierādīta ar liecībām, ko sniedza trīs apsūdzības liecinieki: noziedzīgā grupējuma vadītājs Dāvids Asanidze un divi grupējuma dalībnieki — Mamuka Mosiava [*Mamuka Mosiava*] un Tamazs Džinharadze [*Tamaz Jincharadze*]. Visi trīs liecinieki un pieteikuma iesniedzēja brālis Tamazs Asanidze 1996. gada 20. septembrī tika atzīti par vainīgiem cita starpā arī V. G. slepkavībā.

40. Pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšanā tika noorganizēta Dāvida Asanidzes un pieteikuma iesniedzēja konfrontācija, kurā D. Asanidze apliecināja, ka pieteikuma iesniedzējs ir sagādājis viņam naudu un divus automātus, lai veiktu nolaupīšanu.

41. Mamuka Mosiava sacīja, ka nepazīst pieteikuma iesniedzēju un nekad nav viņu saticis. Viņš paskaidroja, ka bija tikai pavirši redzējis pieteikuma iesniedzēju, kad pavadījis Dāvidu Asanidzi uz tikšanos ar viņu, un bija dzirdējis, ka viņš dod norādījumus Dāvidam Asanidzem par V. G. nolaupīšanu.

---

42. No sprieduma izriet, ka trešais liecinieks Tamazs Džinharadze nevarēja ierasties tiesā slimības dēļ un tiesneši viņu uzklauzīja Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora vadītāja birojā. Viņš paziņoja, ka nepazīst pieteikuma iesniedzēju un ir redzējis viņu tikai televīzijā. Par to, ka pieteikuma iesniedzēja brālis Tamazs Asanidze devis norādījumus viņu grupējumam nogalināt V. G., viņš uzzinājis no Dāvida Asanidzes. Dāvids Asanidze nav gribējis iesaistīties slepkavībā un devies pie pieteikuma iesniedzēja, kas, viņaprāt, bija šā slepenā plāna iniciators. Šajā tikšanās reizē pieteikuma iesniedzējs esot teicis Dāvidam Asanidzem, ka nav vajadzības nogalināt V. G. un ka viņš ir tikai jānolaupa. Šie trīs grupējuma dalībnieki 1993. gada 2. oktobrī izsekoja cietušo Batumi ielās un, mēģinot nolaupīt viņu saskaņā ar pieteikuma iesniedzēja norādījumiem, nejauši nogalināja viņu.

43. Adžārijas Augstākā tiesa norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja vainu apliecina ne tikai šo trīs liecinieku liecības, bet arī tas, ka viņus par vainīgiem atzinusi Gruzijas Augstākā tiesa 1996. gada 20. septembrī. Neturpinot šā punkta sīkāku izvērtēšanu, Adžārijas Augstākā tiesa secinājumos norādīja — ja arī bija cieša saistība starp pieteikuma iesniedzēja lietu un Dāvida Asanidzes un viņa līdzapsūdzēto lietu, tā bija neatkarīga krimināli sodāma darbība, kas saistīta ar līdzdalību Dāvida Asanidzes vadītā noziedzīgā grupējuma darbībās un V. G. nolaupīšanas organizēšanu. Tiesa uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzējs atbilstīgi krimināltiesībām bija tieši atbildīgs par savu līdzdalību šajās epizodēs.

44. Tāpēc 2000. gada 2. oktobrī pieteikuma iesniedzēju atzina par vainīgu, un viņam piesprieda divpadsmit gadu cietumsodu, kas izciešams stingra režīma cietumā.

45. Adžārijas Augstākā tiesa norādīja, ka kopš pieteikuma iesniedzēja aresta 1993. gada 4. oktobrī viņš apcietinājumā bijis visu laiku un nav atbrīvots pēc prezidenta piešķirtās apžēlošanas 1999. gada 1. oktobrī. Tāpēc uzskatāms, ka viņš savu sodu sācis izciest 1993. gada 4. oktobrī.

46. Pieteikuma iesniedzējs Gruzijas Augstākajā tiesā iesniedza kasācijas sūdzību. Centrālās iestādes vairākkārt mēģināja nodrošināt viņa pārvešanu no Batumi uz Tbilisi lietas izskatīšanas dienā. Gruzijas tieslietu ministrs ar Gruzijas Valsts drošības ministrijas un sabiedriskā aizstāvja (ombuda) starpniecību pieprasīja Adžārijas iestādēm organizēt pieteikuma iesniedzēja pārvešanu uz galvaspilsētu, taču veltīgi.

47. Gruzijas Augstākās tiesas Krimināllietu palāta 2001. gada 29. janvārī iztiesāja pārsūdzību, pieteikuma iesniedzējam klāt neesot; tā atcēla 2000. gada 2. oktobra spriedumu un attaisnoja pieteikuma iesniedzēju.

48. Tā cita starpā paziņoja:

“Pirmstiesas izmeklēšana un tiesas izmeklēšana šajā lietā tika veikta, klaji pārkāpjot tiesību normas. Krimināllietas materiālos nav neapstrīdamu pierādījumu, ar ko varētu pamatot notiesājošu spriedumu; turklāt spriedums ir pretrunīgs un pamatots ar nesaskanīgiem pieņēmumiem un liecībām, ko sniegušas tādas personas, kas ir ieinteresētas tiesvedības rezultātā, kurš iegūts, pārkāpjot procesuālos noteikumus.

Notiesātā persona Tengizs Asanidze ne pirmstiesas izmeklēšanas laikā, ne lietas iztiesāšanas laikā neatzina viņam inkriminētos pārkāpumus. Viņš teica, ka ir apsūdzēts pret viņu vērstas sazvērestības dēļ, ko veikušas personas, kuras ir ieinteresētas viņam nelabvēlīgā tiesvedības iznākumā.

Augstākā tiesa norāda, ka lietā nav pierādījumu, kas atspēkotu viņa argumentus. Konstatēts, ka Dāvids Asanidze un Tamazs Asanidze [pieteikuma iesniedzēja brālis] tika notiesāti 1996. gada 20. septembrī un ka Dāvids Asanidze, kurš vairākkārt norādīja, ka viņa līdzdalībnieks bija Tamazs Asanidze, tolaik nevienā brīdī nebija iesaistījies lietā Tengizu Asanidzi. Tikai 1999. gada 12. novembrī — sešus gadus un vienu mēnesi pēc šiem

---

notikumiem — kādā Adžārijas televīzijai sniegtajā intervijā Dāvids Asanidze apsūdzēja Tengizu Asanidzi kā savu līdzdalībnieku. Šajā intervijā Dāvids Asanidze arī pauda sašutumu un nepatiku par to, ka prezidents apžēlojis Tengizu Asanidzi, un mēģināja atmaskot iestāžu mēģinājumus attēlot viņu kā “nevainīgu jēru”.

49. Augstākā tiesa secināja, ka izmeklēšanas iestādes un tiesa, kas iztiesāja lietu pirmajā instancē, nemēģināja noskaidrot, kāpēc Dāvids Asanidze tik ilgi gaidīja, pirms iesaistīt lietā pieteikuma iesniedzēju, un kāpēc viņš to nedarīja savas lietas iztiesāšanas laikā. Tā vietā Tiesa tikai apstiprināja, ka “attiecības starp Dāvidu Asanidzi un Tengizu Asanidzi bija labas un ir neiedomājami, ka Dāvida Asanidzes novēlotie apgalvojumi tika pausti savtīgu interešu dēļ”. Tomēr Augstākā tiesa uzskata, ka pierādījumi lietas materiālos liecināja par pretējo un “neļāva secināt, ka Dāvids Asanidze nebija ieinteresēts vērst savus apgalvojumus pret pieteikuma iesniedzēju vai ka tie būtu pamatoti un patiesi”. Tā norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs stāstījis, ka viņa un Dāvida Asanidzes attiecības bija kļuvušas saspringtas pēc strīda par to ģimenes kapeņu koplietošanu, kur apglabāti viņu tēvi. Tiesas sēdē 1999. gada 20. septembrī Dāvids Asanidze šādu strīdu nenoliedza. Tāpēc Augstākā tiesa secināja, ka Dāvida Asanidzes apgalvojums, ka viņu starpā nebija privātu nesaskaņu, neatbilst patiesībai.

50. Tā uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzēju nevarēja atzīt par vainīgu, pamatojoties tikai uz Dāvida Asanidzes apgalvojumiem sešus gadus pēc attiecīgajiem notikumiem.

51. Augstākā tiesa konstatēja, ka ne vien Dāvids Asanidze, bet arī M. Mosiava un T. Džinharidze ar novēlošanos apsūdzēja pieteikuma iesniedzēju par līdzdalību Dāvida Asanidzes vadītā noziedzīgā grupējuma darbībās. Arī viņi bija iesaistījuši lietā pieteikuma iesniedzēju tikai vairākus gadus pēc tam, kad bija iztiesātas viņu lietas. Tomēr abi vīrieši norādīja, ka nepazīst pieteikuma iesniedzēju un ka viņi bija uzzinājuši par viņa iesaistīšos nolaupīšanā tikai no paša Dāvida Asanidzes. Augstākā tiesa lēma, ka šādos apstākļos M. Mosiavas un T. Džinharidzes apgalvojumus nevar uzskatīt par patiesu un neapstrīdamu pierādījumu.

52. Tā arī norādīja, ka viņu apgalvojumi par to, ka pieteikuma iesniedzējs sagādājis grupējumam naudu un divus automātiskos ieročus, lai nolaupītu V. G., nebija apstiprināti ar faktiem.

53. Pēc citu pirmās instances tiesas izmantoto pierādījumu pārbaudes pieteikuma iesniedzēja lietā un, salīdzinot tos ar Dāvida Asanidzes liecībām viņa tiesas procesā 1996. gadā, Augstākā tiesa secināja:

“Gan [pieteikuma iesniedzēja] apsūdzības, gan notiesāšana ir pamatota tikai ar tādu personu liecībām, kas ir tieši ieinteresētas pret viņu vērstās tiesvedības rezultātā, un lietas materiālos nav citu viņa vainas pierādījumu. Tāpēc Tiesai jāsecina, ka Tengizs Asanidze nav izdarījis pārkāpumu krimināltiesību izpratnē.”

54. Turklāt Augstākā tiesa konstatēja nopietnas procesuālās nepilnības pieteikuma iesniedzēja kriminālprocesā. Cita starpā tā konstatēja, ka par lietu atbildīgais izmeklētājs 2000. gada 6. maijā noraidījis pieteikuma iesniedzēja lūgumu rīkot konfrontāciju ar Dāvidu Asanidzi saistībā ar apsūdzību nolaupīšanā, pamatojoties uz to, ka lieta nav saistīta ar Dāvida Asanidzes lietu un šāda konfrontācija tikai nevajadzīgi aizkavētu tiesvedību. Augstākā tiesa uzskata, ka izmeklēšanas iestādes nav veikušas pamatīgu izmeklēšanu saistībā ar apgalvojumu par pieteikuma iesniedzēja saistību ar šo lietu.

55. Augstākā tiesa atzīmēja: “Saskaņā ar apšaubāmo spriedumu, neraugoties uz tā saistību ar Dāvida Asanidzes un viņa līdzapsūdzēto lietu, šī lieta attiecās uz atsevišķu noziedzīgu nodarījumu. Tomēr citviet tajā pašā spriedumā norādīts, ka papildus citiem pret viņu vērstiem

---

pierādījumiem Tengiza Asanidzes vainu apstiprināja Dāvida Asanidzes un viņa līdzapsūdzēto liecības, kas bija galīgas.” Augstākā tiesa piebilda, ka paužot šo apgalvojumu, tiesvedības tiesa “nepaskaidroja, kā Dāvida Asanidzes un viņa līdzapsūdzēto liecības apstiprināja Tengiza Asanidzes vainu, jo viņi tika atzīti par vainīgiem amatpersonas slepkavībā, turpretī Tengizs Asanidze bija apsūdzēts par minētās personas nolaupīšanas organizēšanu”. Tādējādi Augstākā tiesa uzskatīja, ka tiesvedības tiesa faktiski neizlēma, vai pieteikuma iesniedzēja lieta būtu jāizskata kā daļa no Dāvida Asanidzes lietas vai kā atsevišķs noziedzīgs nodarījums.

Tāpēc Augstākā tiesa atzina pieteikuma iesniedzēja notiesāšanu par nelikumīgu citu apsvērumu dēļ, pamatojoties uz attiecīgo nodarījumu juridisko klasifikāciju.

56. Tāpēc tā nolēma:

“Tengiza Asanidzes notiesāšana 2000. gada 2. oktobrī Adžārijas Autonomās Republikas Augstākajā tiesā ir anulēta un kriminālprocess pret viņu ir pārtraukts, jo viņa darbībās nav atklāti nekādi likumpārkāpuma pierādījumi.

Tengizu Asanidzi nekavējoties atbrīvo.

Šis spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams.

T. Asanidze tiks informēts, ka viņam ir tiesības ierosināt tiesvedību, lai kompensētu šajā krimināllietā iesaistīto iestāžu nelikumīgo un nepamatoto darbību nodarīto kaitējumu.”

57. Augstākās tiesas palātas priekšsēdētājs 2001. gada 29. janvārī pārsūtīja pieteikuma iesniedzēju attaisnojošā sprieduma īso versiju tieslietu ministram, par spriedumu izpildi atbildīgā departamenta direktoram Tieslietu ministrijā un Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora priekšniekam sprieduma izpildei. Viņš informēja, ka minētās personas vēlāk saņems sprieduma argumentēto versiju.

58. Palātas priekšsēdētājs 2001. gada 5. februārī nosūtīja šīm personām pieteikuma iesniedzēju attaisnojošā sprieduma argumentēto versiju.

59. Spriedums netika izpildīts, un pieteikuma iesniedzējs palika apcietinājumā Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatorā.

60. Pret pieteikuma iesniedzēja nelikumīgo turēšanu apcietinājumā vairākkārt protestēja Gruzijas Ģenerālprokurora birojs, sabiedriskais aizstāvis, Gruzijas Tieslietu ministrija un Gruzijas Parlamenta Juridiskā komiteja. Minētās personas sazinājās ar Adžārijas Autonomās Republikas attiecīgajām vietējām iestādēm, mēģinot panākt tūlītēju atbrīvošanu.

61. Gruzijas Ģenerālprokurora birojs 2001. gada 20. aprīļa un 22. maija vēstulēs sniedza pieteikuma iesniedzēja sievai šādu informāciju:

“[...] Atbildot uz Jūsu vēstuli, vēlos informēt Jūs, ka Gruzijas Ģenerālprokurora birojs visiem spēkiem cenšas nodrošināt atbilstību Gruzijas Augstākās tiesas 2001. gada 29. janvāra spriedumam un izbeigt Tengiza Asanidzes nelikumīgo turēšanu apcietinājumā.”

62. Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieks 2001. gada 20. aprīļa vēstulē informēja pieteikuma iesniedzēja sievu, ka viņas vīru attaisnojošā 2001. gada 29. janvāra sprieduma rezolutīvā daļa minētajā dienā ir nosūtīta pa faksu sprieduma izpildei Gruzijas tieslietu ministram, par spriedumu izpildi atbildīgā Tieslietu ministrijas departamenta direktoram, Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora vadītājam un Adžārijas

---

Drošības ministrijas brīvības atņemšanas iestādes vadītājam. Viņš piebilda, ka argumentētais spriedums viņiem nosūtīts ierakstītā vēstulē 2001. gada 5. februārī. Priekšsēdētāja vietnieks savā vēstulē rakstīja arī, ka 2001. gada 9. februārī Gruzijas Augstākā tiesa ir saņēmusi Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora priekšnieka parakstītu apliecinājumu par saņemšanu.

63. Sabiedriskais aizstāvis 2001. gada 18. maijā vērsās tieši pie Adžārijas Autonomās Republikas vadītāja Aslana Abašidzes [*Aslan Abashidze*]:

“[...] Lai gan, klaji pārkāpjot likumu, Tengizs Asanidze vēl arvien tiek turēts Adžārijas Drošības ministrijas cietumā, Jūsu iestādes līdz šim nav atbildējušas uz manu 2001. gada 31. janvāra ieteikumu. [...] Saskaņā ar Likumu par sabiedrisko aizstāvi sabiedriskā aizstāvja ieteikumu neievērošana ir gan administratīvs, gan krimināls pārkāpums, ja tādējādi tiek traucēta sabiedriskā aizstāvja pienākumu izpilde. [...] Tāpēc aicinu Jūs ievērot manas kā sabiedriskā aizstāvja likumīgās prasības un saukt pie atbildības gan Adžārijas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora priekšnieku, gan pašu ministru.”

64. Gruzijas Parlamenta Juridiskās komitejas priekšsēdētājs 2001. gada 10. maijā paziņoja Gruzijas Ģenerālprokurora birojam šādus nosacījumus:

“[...] Gruzijas Augstākā tiesa ar 2001. gada 29. janvāra spriedumu attaisnoja Tengizu Asanidzi. Tomēr viņš turpina izciest sodu Adžārijas Autonomās Republikas Drošības ministrijas īslaicīgās aizturēšanas izolatora kamerā. Tas ir nopietns pārkāpums [...], ņemot vērā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. pantu. [...] Tāpēc aicinu Jūs veikt nepieciešamos pasākumus, lai sāktu kriminālprocesu pret personām, kas atbild par minētā tiesas nolēmuma neievērošanu.”

65. Par spriedumu izpildi atbildīgā Gruzijas Tieslietu ministrijas departamenta direktors 2001. gada 7. jūnija vēstulē paziņoja pieteikuma iesniedzēja sievai, ka viņas vīram ir pilnīgas tiesības iesniegt prasību pret Gruzijas valsti Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Savā vēstulē viņš norādīja: “Mēs uzskatām, ka Adžārijas Autonomās Republikas iestādes rīkojas, klaji pārkāpjot tiesību aktu noteikumus un cilvēktiesības.”

66. Centrālo iestāžu centieni panākt pieteikuma iesniedzēja atbrīvošanu bija nesekmīgi.

67. Valdība apstiprināja, ka 2001. gada 3. septembrī Gruzijas tiesu militārā prokuratūra atbilstīgi kriminālkodeksam izdeva rīkojumu par konkrētām Adžārijas Drošības ministrijas amatpersonām, ko turēja aizdomās par pieteikuma iesniedzēju attaisnojošā 2001. gada 29. janvāra sprieduma neizpildi. Kopš tā laika minētās personas ir policijas meklēšanā.

68. Pieteikuma iesniedzēja dēls 2002. gada 8. janvāra vēstulē informēja Tiesu, ka viņa tēva veselības stāvoklis ir pasliktinājies. Saskaņā ar 2001. gada 4. decembra medicīnisko izziņu pieteikuma iesniedzējam bija gastrīts, sirds nepietiekamība un gastroezofagālā atviļņa slimība. Tā kā šīs slimības viņam radīja nopietnas ēšanas problēmas, viņam steidzami bija nepieciešama pienācīga medicīniskā aprūpe.

69. Valdība 2003. gada 28. maijā iesniedza Tiesai Adžārijas Autonomās Republikas vadītājam Aslanam Abašidzem adresētu E. Ševardnadzes 2003. gada 4. marta vēstuli, kurā viņš norādīja:

“Jūs esat cilvēks, kam svarīgas ir valsts intereses, un es ticu, ka varu paļauties uz Jūsu sapratni šajā situācijā. [...] Jūs jau esat informēts, ka [Strasbūras] Tiesa drīzumā pieņems lēmumu par to, vai sasaukt tiesas sēdi pēc būtības Asanidzes lietā. Ģimene pieprasa kompensāciju trīs miljonu eiro apmērā. Ir gandrīz skaidrs, ka Gruzija zaudēs šajā lietā un ka mūsu valsts tiks smagi sodīta. Šajā situācijā ir iespējams risinājums. Ja Asanidze tiktu atbrīvots, viņa ģimene piekristu anulēt prasību.

Esmu pārliecināts, ka Jūs iesaistīsieties un pieņemsiet vienīgo taisnīgo lēmumu, kas ir Gruzijas interesēs.”

70. Adžārijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs 2003. gada 3. aprīlī nosūtīja atbildi Gruzijas prezidentam. Sākumā viņš apsūdzēja valsts vadītāju patvēruma sniegšanā Adžārijas izcelsmes personām, kas aizbēgušas no Batumi, lai gūtu patvērumu Tbilisi pēc mēģinājuma organizēt teroristu uzbrukumus Adžārijas Autonomās Republikas vadītājam. Pēc tam viņš vērsa prezidenta uzmanību uz parlamentārās komitejas ziņojumu (skat. 72 un tālākos punktus), kurā uzsvērtas vairākas neprecizitātes tiesvedībā, kuru dēļ tika panākta pieteikuma iesniedzēja apžēlošana un attaisnošana. Pamatojoties uz parlamentārās komitejas slēdzienu un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 7. protokola 2. pantu, Adžārijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs ierosināja Gruzijas prezidentam atsākt pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšanu, lai viņa lietu varētu no jauna izvērtēt, ņemot vērā ziņojumā izklāstītos apstākļus.

71. Savā vēstulē viņš arī norādīja, ka pieteikums, ko pieteikuma iesniedzējs adresējis Eiropas Cilvēktiesību tiesai, atbilstīgi Konvencijas 35. panta 3. punktam ir uzskatāms par tādu, kur ļaunprātīgi izmantotas iesnieguma iesniegšanas tiesības, un ka viņam šajā uzdevumā ir palīdzējis Gruzijas Ģenerālprokurora birojs, sabiedriskais aizstāvis, Gruzijas Augstākā tiesa un Valsts drošības padome. Viņš piebilda — tā kā parlamentārā komiteja bija valsts iestāde Konvencijas 13. panta nozīmē, nevar uzskatīt, ka līdz 2002. gada 26. septembrim, komitejas ziņojuma dienai, pieteikuma iesniedzējs ir pilnībā izmantojis visus valsts nodrošinātos tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Pievēršot Gruzijas prezidenta uzmanību šim punktam, viņš norādīja, ka Gruzijas Tieslietu ministrija savos apsvērumos ir maldinājusi Eiropas Cilvēktiesību tiesu.

C. Parlamentārās komitejas 2002. gada 26. septembra ziņojums un Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētāja atbildes apsvērumi

1. Parlamentārās komitejas ziņojums

72. Valdība 2002. gada 30. jūlija vēstulē informēja Tiesu, ka 2002. gada 24. jūnijā Parlamenta birojs lūdzis Gruzijas Parlamenta izmeklēšanas komiteju, kas atbild par amatpersonu darbības likumības uzraudzību, sākt izmeklēšanu par apstākļiem, kādos prezidents tika piešķīris apžēlošanu Asanidzes lietā. Komiteja, kurā bija parlamenta deputāti, ko atbalstīja universitātes pasniedzēji un praktizējošie advokāti, sagatavoja savu ziņojumu 2002. gada 26. septembrī.

73. Lai gan darba uzdevums bija saistīts tikai ar jautājumiem par prezidenta piešķirto apžēlošanu, komiteja nolēma pārbaudīt arī apstākļus, kādos pret pieteikuma iesniedzēju tika ierosināta lieta un kādos viņš tika attaisnots otrajā tiesvedībā. Sava ziņojuma ievadā komiteja paskaidroja iemeslus sava darba uzdevuma paplašināšanai. Jo īpaši tā norādīja: “Prezidenta piešķirtā apžēlošana nebija izolēta darbība vai atsevišķa procedūra; šajā gadījumā bija cieša saistība starp visiem tiesvedības procesiem un, lai nodrošinātu vispārēju priekšstatu par jautājumiem, tika uzskatīts par atbilstīgu pārbaudīt pret pieteikuma iesniedzēju ierosināto dažādo lietu kriminālprocesu hronoloģiju, šo tiesvedību veikšanu un pieņemto lēmumu pamatotību.” Tādējādi ziņojumam bija divas atsevišķas daļas: viena par prezidenta piešķirtās apžēlošanas likumību un otra — par vietējo tiesu nolēmumiem kriminālprocesos pret pieteikuma iesniedzēju.

---

a) Prezidenta piešķirtā apžēlošana

i) Prezidenta piešķirtās apžēlošanas likumība

74. Valsts drošības padome 1998. gada 12. oktobrī pārbaudīja jautājumu par pasākumiem, kas jāievieš ieslodzījuma vietu sistēmā. Pēc Gruzijas prezidenta ierosinājuma tika nolemts, ka viņš drīkst izmantot savas apžēlošanas tiesības. Ieslodzījuma vietu iestādēm tika lūgts izpētīt notiesāto ieslodzīto lietas un iesniegt prezidentam visus apžēlošanas lūgumus kopā ar lietas materiāliem un attiecīgo ieslodzīto raksturojumiem. Apžēlošanas lūgumi bija jāformulē šādi:

“Godātais prezident, es nožēloju pastrādāto noziegumu un lūdzu Jūs atbrīvot mani no atlikušā soda izciešanas.”

Tika pārbaudīti lūgumi, kas sagatavoti atbilstīgi paredzētajiem nosacījumiem, un daudzos gadījumos prezidents izmantoja savas apžēlošanas tiesības.

75. Parlamentārā komiteja konstatēja, ka 1999. gada 15. janvārī pieteikuma iesniedzējs bija nosūtījis vēstuli Gruzijas prezidentam, lūdzot atbrīvot viņu no atlikušā soda izciešanas. Tā kā viņš savu lūgumu nebija formulējis atbilstīgi minētajiem nosacījumiem, komiteja uzskatīja, ka viņa apžēlošana neatbilst spēkā esošajām normatīvajām prasībām un tāpēc bija nepamatota. Tā pamanīja arī vairākas citas nepilnības: [pieteikuma iesniedzēja] lietas materiāli nebija iesniegti Gruzijas prezidenta ieceltajai Apžēlošanas valdei, pieteikuma iesniedzēja vārds nebija prezidentam iesniegtajā attiecīgo Adžārijas iestāžu apvienotajā sarakstā, kur bija uzskaitītas tās notiesātās personas, kas lūdza apžēlošanu, un Adžārijas ieslodzījuma vietu iestādes pieteikuma iesniedzēja lūgumu nebija pamatojušas ar raksturojumu.

76. Komiteja konstatēja, ka, pārkāpjot spēkā esošos noteikumus, Valsts drošības padomes priekšsēdētāja vietnieks, viens no Gruzijas prezidenta padomniekiem, ieteikumu par pieteikuma iesniedzēja apžēlošanu bija sagatavojis un iesniedzis prezidentam, tikai pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja 1999. gada 15. janvāra vēstuli. Komiteja norādīja, ka atbilstīgi kriminālprocesa noteikumiem šis lūgums bija jānosūta tiesai, nevis Gruzijas prezidentam kā apžēlošanas lūgums.

77. Saskaņā ar komitejas atzinumu, arī tad, ja pieņem, ka Gruzijas prezidentam būtu tiesības apžēlot pieteikuma iesniedzēju, pirms tam nepanākot atbilstību tiesību normai, saskaņā ar kuru apžēlošanas lūgumi jāpārbauda kompetentajai valdei pirmajā instancē, lēmums tika pieņemts īsi pirms vispārējām vēlēšanām 1999. gada oktobrī, un to nepārprotami ietekmēja politiskie apsvērumi.

ii) Prezidenta piešķirtās apžēlošanas pārskatīšana tiesā

78. Komiteja uzskatīja, ka Tbilisi Apelācijas tiesas un Gruzijas Augstākās tiesas attiecīgi 2000. gada 24. marta un 11. jūlija spriedumos paustie apsvērumi neatbilst Administratīvā kodeksa 60. un 61. pantam, kuros sniegts pilnīgs to pamatojumu saraksts, saskaņā ar kuriem administratīvos aktus var atzīt par spēkā neesošiem. Faktiski to mērķis bija panākt, ka Konstitūcijas 42. pants, kas ikvienai personai nodrošināja tiesības vērsties tiesā, lai aizsargātu savas tiesības, zaudē nozīmi.

79. Tā konstatēja, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem prezidenta piešķirta apžēlošana ir administratīvs akts, ko pārskata administratīvajās tiesās. Tā kā prezidenta piešķirtā pieteikuma iesniedzēja apžēlošana tika apstrīdēta tiesā, tā nebija izpildāma līdz 2000. gada 11. jūlijam, Augstākās tiesas nolēmuma dienai.

---

80. Komiteja nosodīja Tbilisi Apelācijas tiesas 2000. gada 24. martā izvirzīto pamatojumu, ar ko tika noraidīts Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmuma pieteikums par pārskatīšanu tiesā. Proti, tā uzskatīja, ka Tbilisi Apelācijas tiesa ir pieņēmusi lēmumu jautājumos, kas ir ārpus piemērošanas jomas, jo uzņēmums nemēģināja panākt kriminālprocesa atsākšanu pret pieteikuma iesniedzēju. Tāpēc Apelācijas tiesai nebija jālemj par to, vai pieteikuma iesniedzēja paturēšana apcietinājumā ir likumīga. Tā kā šie divi jautājumi bija krimināltiesas, nevis administratīvās tiesas jurisdikcijā, komiteja uzskatīja, ka Tbilisi Apelācijas tiesai būtu bijis jāpārskata tikai apstrīdētā prezidenta akta likumība.

81. Turklāt komiteja konstatēja, ka prezidenta piešķirtā apžēlošana attiecās tikai uz cietumsodu, nevis uz pieteikuma iesniedzēja pienākumu maksāt Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmumam kompensāciju par nodarīto mantisko kaitējumu. Tāpēc Tbilisi Apelācijas tiesai bija jāpārbauda arī prezidenta piešķirtās apžēlošanas ietekme uz šo papildsodu.

b) Pieteikuma iesniedzēja attaisnošana

82. Komiteja uzskatīja, ka otrās lietas tiesvedībā, kurā pieteikuma iesniedzējs tika attaisnots, līdzīgi kā pirmajā tiesvedībā, bija dažādas procesuālas nepilnības gan izmeklēšanas, gan lietas iztiesāšanas posmos. Turklāt pirmās instances tiesas neatrisināja dažādo izmeklēšanas laikā pausto paziņojumu pretrunas, un neveica arī lietas īpašo apstākļu padziļinātu pārbaudi. Pēc komitejas domām šie apstākļi “tiesām būtu jāuzskata par liecībām un jāpārbauda nolūkā noskaidrot patiesību”.

83. Lai paskaidrotu šo punktu, komiteja sīki pārbaudīja dažādus liecības priekšmetus un paziņojumus, kas iegūti kriminālprocesā pret Dāvidu Asanidzi, Tamazu Asanidzi, Nodāru Šotadzi [*Nodar Shotadze*] un četrpadsmit līdzapsūdzētajiem, kas cita starpā bija atzīti par vainīgiem konkrētās Iekšlietu ministrijas amatpersonas slepkavībā (skat. 33. punktu iepriekš un tālākos punktus).

84. Tādējādi komiteja konstatēja, ka lietas iztiesāšanas laikā Gruzijas Augstākajā tiesā 1996. gadā Dāvids Asanidze un N. Šotadze “mēģināja identificēt” pieteikuma iesniedzēju kā vienu no uzbrukuma organizētājiem pret Adžārijas Autonomās Republikas vadītāju Aslanu Abašidzi. Komiteja uzskatīja, ka Gruzijas Augstākās tiesas tiesnešiem, kas uzklauzīja pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzību, bija nevis “jāignorē Dāvida Asanidzes un Nodāra Šotadzes mēģinājumi apsūdzēt pieteikuma iesniedzēju smagos noziegumos”, bet gan jāierosina “jauns kriminālprocess pret [ieteikuma iesniedzēju] saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 257. pantu, kas bija spēkā tajā laikā”, tas ir, 1993. gadā.

85. Komiteja uzskatīja — lai noskaidrotu konkrētas, patiesībai ļoti svarīgas detaļas, Gruzijas Augstākajai tiesai bija jāuzklauza ne vien pieaicinātie liecinieki, bet arī Dāvids Asanidze, kas bija jānopratina par viņa neoficiālo tikšanos ar šo lietu iztiesājošo tiesnesi 1996. gadā, kā arī pats tiesnesis. Bija jāmēģina noskaidrot, kas un kādos apstākļos ierakstīja šo tikšanos — kurā Dāvids Asanidze neformāli apsūdzēja pieteikuma iesniedzēju par piedalīšanos viņa grupējuma darbībās — un kāpēc konkrētais tiesnesis to nepieminēja savā spriedumā 1996. gada 20. septembrī.

86. Komiteja kritizēja Augstāko tiesu, ka tā neuzklauzīja divu citu Dāvida Asanidzes norādīto personu liecības un pieteikuma iesniedzēja dēla liecību. Tā uzskatīja, ka Augstākās tiesas tiesnešiem, kas iztiesāja pieteikuma iesniedzēja lietu, bija jāizdod rīkojums iegūt ekspertu liecības, lai konstatētu, kad, kas un kā nopirka ieročus, militāro munīciju un tehnisko

---

aprikojumu, ko konfiscēja Dāvida Asanidzes lietā 1996. gadā. Viņi arī nemēģināja noskaidrot, kāpēc prokurors pieteikuma iesniedzēja lietā atteicās izdot rīkojumu apvienot šo lietu ar Dāvida Asanidzes lietu.

87. Visbeidzot komiteja secināja, ka Gruzijas Augstākā tiesa “pieteikuma iesniedzēja lietu nenosūtīja izmeklēšanas iestādēm papildu izmeklēšanai” un tai nevajadzēja pieņemt “attaisnojošu lēmumu, kas bija nelikumīgs, netaisnīgs un pamatots ar nepietiekami pārbaudītiem faktiem”.

88. Pēc komitejas domām “jaunie apstākļi, kas tika atklāti, pārbaudot lietu saistībā ar parlamentāro ziņojumu, noderēja par pamatojumu izmeklēšanai un analīzei”. Tas apliecināja, ka “tiesiskie līdzekļi patiesības izdibināšanai vēl nav pilnībā izmantoti”. Atsaucoties uz Kriminālprocesa kodeksa 593. panta 2. punkta g) apakšpunktu un 539. pantu, komiteja uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšana būtu jāatjauno.

89. Gruzijas Ģenerālprokurora birojs 2003. gada 25. martā noraidīja civilprasītāja prasību atsākt pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšanu un atkārtotu pārbaudi, ņemot vērā parlamentārās komitejas slēdzienu. Tā cita starpā secināja, ka šis slēdziens nav jauni apstākļi, ar kuriem varētu pamatot pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšanas atsākšanu. Saskaņā ar Gruzijas tiesībām, nekonstatējot jaunus apstākļus, Augstākās tiesas spriedumu, kas bija galīgs un nepārsūdzams, nevarēja apstrīdēt.

2. Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētāja apsvērumi

90. Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs 2002. gada 8. novembrī iesniedza Gruzijas prezidentam savus apsvērumus par parlamentārās komitejas 2002. gada 26. septembra ziņojuma konstatējumiem.

91. Viņš raksturoja ziņojumu kā “tendenciozu”, “neobjektīvu”, “nekonstitucionālu” un “kļūdainu”. Vispirms viņš norādīja, ka parlamentārā komiteja darbojusies, krietni pārsniedzot savas pilnvaras, un tā vietā, lai pārbaudītu apstākļus, kādos prezidents apžēloja pieteikuma iesniedzēju, nolēma pārskatīt valsts augstākās tiesas spriedumu. Viņaprāt, rīkojoties šādi, komiteja ir pārkāpusi būtisku konstitucionālo noteikumu par varas dalījumu. Ziņojumā iedragāts priekšstats par demokrātiju un tiesiskumu. Augstākās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka saskaņā ar Konstitūciju nevienam nebija tiesību pieprasīt tiesneša paskaidrojumu saistībā ar lietu. Parlamentārās komitejas kritikai par tiesas spriedumu, kas bija galīgs un nepārsūdzams, bija viens mērķis — kavēt lēmuma izpildi un apšaubītu tiesas varu.

a) Prezidenta piešķirtā apžēlošana

92. Attiecībā uz komitejas slēdzienu par prezidenta piešķirto apžēlošanu Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs norādīja, pirmkārt, ka Gruzijas prezidentam ar Konstitūciju piešķirtās apžēlošanas tiesības bija absolūtas un bezierunu un tās varēja īstenot neatkarīgi no noteikumiem, kas paredz principus, saskaņā ar kuriem Prezidenta birojam bija jāpārbauda apžēlošanas lūgumi. Viņš arī norādīja, ka daudzās valstīs nav tiesību iesniegt lūgumu par apžēlošanu, kas uzskatāma par humānuma augstāko izpausmi. Tas, ka pieteikuma iesniedzēja apžēlošanas lūgums iepriekš netika pārbaudīts Prezidenta apžēlošanas valdē, nevarēja padarīt apžēlošanu nelikumīgu, jo īpaši pieteikuma iesniedzēja gadījumā, kad iegūt dokumentāciju un informāciju no Adžārijas ieslodzījuma vietu iestādēm nebija viegli. Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs norādīja arī, ka konkrētajā lietā apžēlošana bija mēģinājums atjaunot tiesiskumu pret notiesātu ieslodzīto, kas gadiem ilgi nelikumīgi tika turēts ieslodzījuma vietā.

---

93. Viņš piebilda, ka ziņojuma daļa par Adžārijas Augstākās tiesas 1999. gada 11. novembra spriedumu, ar kuru prezidenta piešķirtā apžēlošana pasludināta par spēkā neesošu procesuālo trūkumu dēļ, bija pilnīgi kļūdaina. Viņš norādīja, ka 1999. gada 11. novembrī vēl tikai bija jāstājas spēkā jaunajam Administratīvā procesa kodeksam un ka saskaņā ar 360. pantu Civilprocesa kodeksā — tiesību normā, ko tolaik piemēroja strīdīgās administratīvajās lietās, — Tbilisi Apelācijas tiesai bija ekskluzīva teritoriālā jurisdikcija izskatīt pieteikumus par prezidenta aktu pārskatīšanu tiesā. Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs pauda nožēlu, ka komiteja nepieminēja to, ka Adžārijas Augstākā tiesa 1999. gada 11. novembrī, pārkāpjot tolaik spēkā esošās tiesības, uzņēmas jurisdikciju izskatīt pieteikumu par Gruzijas prezidenta piešķirtās apžēlošanas pārskatīšanu tiesā.

b) Pieteikuma iesniedzēja attaisnošana

94. Savos apsvērumos Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka, raksturojot pieteikuma iesniedzēju attaisnojošo spriedumu kā neobjektīvu, nepilnīgu un nelikumīgu, parlamentārā komiteja nevienā brīdī neminēja jautājumu par pieteikuma iesniedzēja interesēm vai viņa nelikumīgo turēšanu apcietinājumā. Augstākās tiesas priekšsēdētājs uzskatīja, ka komiteja, neraugoties uz pieteikuma iesniedzēja attaisnošanu, tādējādi centās attaisnot viņa ilgstošo turēšanu apcietinājumā.

95. Komiteja pēc savas ierosmes izvēlējās pārskatīt pieteikuma iesniedzēju attaisnojošo spriedumu, taču neizvirzīja nevienu ticamu argumentu, kas norādītu uz pieteikuma iesniedzēja vainu. Tā arī neapliecināja, ka Augstākā tiesa, pamatojoties uz tās rīcībā esošajiem pierādījumiem, būtu varējusi pasludināt notiesājošu spriedumu. Gluži pretēji, komiteja uzskatīja, ka ir par pilnīgi pieņemami attaisnotu atbildētāju turēt apcietinājumā līdz brīdim, kad jautājums par viņa vainu vai nevainību tiks atkārtoti pārbaudīts, ņemot vērā jaunos apstākļus. Tas, kā secinājumā norādīja Augstākā tiesas priekšsēdētājs, bija “pilnīgi pretlikumīgi”.

96. Augstākās tiesas priekšsēdētājs pauda nožēlu, ka komiteja nav pieminējusi to, ka, pārkāpjot tiesību aktu noteikumus, pieteikuma iesniedzējs kopš notiesāšanas turēts apcietinājumā Adžārijas Drošības ministrijas apcietinājuma vietā. Viņš atzīmēja, ka Dāvids Asanidze, kura piezīmes televīzijā pēc komitejas domām bija mudinājušas Gruzijas Augstāko tiesu atzīt pieteikuma iesniedzēju par vainīgu, izcieta savu divdesmit gadu cietumsodu tajā pašā ieslodzījuma vietā.

97. Ziņojuma fragmentu, kurā komiteja secināja, ka līdz tam laikam, kad viņa lietas iztiesāšana tika atjaunota, ņemot vērā parlamentārās komitejas atklātos jaunos apstākļus, pieteikuma iesniedzējs nebija pilnībā izmantojis visus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, Augstākās tiesas priekšsēdētājs raksturoja kā “juridiskās izdomas šedevru”. Viņš ieteica ziņojumu iztulkot dažādās svešvalodās, lai tas būtu pieejams starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām.

98. Augstākās Tiesas priekšsēdētājs pauda nožēlu, ka parlamentārā komiteja nebija izturējusi konkrētu grupu politisko spiedienu un nebija palīdzējusi uzvarēt tiesiskumam, kā tā bija paudusi savā novēlējumā ziņojuma beigās.

99. Secinājumā Gruzijas Augstākās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka jautājumu par pieteikuma iesniedzēja ilgstošo turēšanu apcietinājumā pēc viņa attaisnošanas viņš atstātu Strasbūras Tiesas ziņā.

II. ATTIECĪGIE STARPTAUTISKIE NOLĪGUMI UN VALSTS TIESĪBU AKTI

A. Adžārijas (“Batumi rajons”) statusa veidošanās un Gruzijas 1921. gada Konstitūcija

100. Adžāriju, daļu no Bagrationu karalistes, kas pazīstama kā “Gruzīnu karaliste”, 1080. gadā izpostīja seldžukīdu iebrucēji no dienvidiem. 1570. gadā to okupēja Osmaņu impērija. Šeit tika izveidoti Augšadžārijas un Lejasadžārijas sanjaki (rajoni) un reģions tika pievienots Čildiras vilajetam (provinci) (Ahalcihe). Pēc tam dažādos laikos par reģionu cīnījās osmaņi un blakus esošās Gruzijas kņazistes. Saskaņā ar 1829. gada 2. septembrī starp Krievijas caru un Osmaņu impēriju parakstītā Adrianopoles līguma IV panta noteikumiem Adžārija tika pievienota Osmaņu impērijai.

101. Krievijas un Osmaņu impērijas 1878. gada 13. jūlijā parakstītā Berlīnes līguma LVIII pantā noteikts:

“Osmaņu impērija atdod Krievijas impērijai Āzijā Ardahanas, Karsas un Batumi teritorijas kopā ar Batumi ostu.”

102. Lielbritāniju un tās sabiedrotajiem un Turcijas 1918. gada 30. oktobrī parakstītā Mudrosas pamiera līguma XI un XV pantā noteikts:

“XI. [...] Turcijas karaspēkam jau ir pavēlēts daļēji evakuēties no Transkaukāza, atlikušo daļu vajadzības gadījumā evakuēs sabiedrotie pēc situācijas izpētes.”

“XV. [...] Šis noteikums ietver Batumi okupāciju no sabiedroto puses [...]”

103. Brestas-Ļitovskas pamiera līgumā, ko 1918. gada 3. martā parakstīja Vācija, Austroungārija, Bulgārija un Turcija, kā arī Krievija, noteikts:

“IV. [...] Krievijas karaspēks līdzīgi un nekavējoties atstāj Ardahanas, Karsa un Batumi rajonus. Krievija neiejausies šo rajonu nacionālo un starptautisko attiecību reorganizēšanā, bet ļaus šo reorganizāciju veikt minēto rajonu iedzīvotājiem, vienojoties ar kaimiņvalstīm, jo īpaši ar Turciju.”

104. Gruzijas Demokrātiskās Republikas 1921. gada 21. februāra Konstitūcijas 107. pantā noteikts:

“Gruzijas Republikas nedalāmajām daļām, proti, Abhāzijas-Suhumi rajonam, Musulmaņu Gruzijai (Batumi rajonam) un Zakatalas rajonam ir pašpārvaldes tiesības vietējos jautājumos.”

105. Krievijas un Turcijas parakstītās 1921. gada 16. marta Maskavas vienošanās 2. pantā noteikts:

“Turcija piekrīt atdot Gruzijai sizerēno varu pār Batumi ostu, kopā ar teritoriju uz ziemeļiem no šā Līguma 1. pantā minētās robežas, kas veido daļu no Batumi rajona, [...] ar nosacījumu, ka: a) šo teritoriju iedzīvotājiem plašā mērogā ir nodrošināta vietējā administratīvā autonomija, kas katrai kopienai garantē tās kultūras un reliģiskās tiesības, un tām ir atļauts ieviest minētajās vietās agrāro režīmu saskaņā ar savām vēlmēm. [...]”

106. Adžārijai 1921. gada 16. jūlijā tika piešķirts autonomas padomju sociālistiskās republikas statuss, un tā bija daļa no Gruzijas Padomju Sociālistiskās Republikas (PSR).

107. Turcijas valdības un Azerbaidžānas, Armēnijas un Gruzijas padomju sociālistisko republiku valdību 1921. gada 13. oktobrī parakstītā Karsas līguma 6. pantā noteikts:

“Turcija piekrīt atdot Gruzijai sizerēno varu pār Batumi pilsētu un ostu, kopā ar teritoriju uz ziemeļiem no šā Līguma 4. pantā minētās robežas, kas agrāk bija daļa no Batumi rajona, [...] ar nosacījumu, ka:

i) šajā pantā norādīto vietu iedzīvotājiem plašā mērogā ir nodrošināta vietējā administratīvā autonomija, kas katrai kopienai garantē tās kultūras un reliģiskās tiesības, un tām ir atļauts ieviest minētajās vietās agrāro režīmu saskaņā ar savām vēlmēm;

ii) Turcijai ir nodrošināts brīvs preču un visu materiālu tranzīts uz Turciju un no tās caur Batumi ostu bez muitas, bez šķēršļiem, bez jebkādiem nodokļiem un nodevām un ar Turcijas tiesībām izmantot Batumi ostu bez īpašas maksas. Lai īstenotu šo noteikumu, uzreiz pēc šā Līguma parakstīšanas izveido ieinteresēto pušu pārstāvju komiteju.”

B. Adžārijas statuss atbilstīgi 1995. gada Konstitūcijai spēkā esošajā redakcijā

108. Četrus gadus pēc PSRS sabrukuma, 1995. gada 24. augustā, Gruzijas Parlaments pieņēma jaunu Konstitūciju, kuras 2. panta 3. punktā noteikts:

“Gruzijas iekšējo teritoriālo kārtību nosaka ar konstitucionālo likumu, pamatojoties uz varas sadales principu pēc pilnīgas Gruzijas jurisdikcijas atjaunošanas visā tās teritorijā.”

109. Konstitūciju 2000. gada 20. aprīlī grozīja ar konstitucionālo likumu, kurā terminu “Adžārija” aizstāja ar terminu “Adžārijas Autonomā Republika” un Konstitūcijas 3. panta 3. punktam pievienoja šādu tekstu:

“Adžārijas Autonomās Republikas statusu nosaka ar konstitucionālo likumu par Adžārijas Autonomās Republikas statusu.”

Gruzijas Parlaments 2002. gada 10. oktobrī ieviesa konstitucionālo likumu, kurā ietverti līdzīgi grozījumi un papildinājumi attiecībā uz Abhāziju. Tas nepieņēma līdzīgu tiesību aktu attiecībā uz Chinvali reģionu (agrāko Dienvidosētijas Autonomo reģionu).

110. Ierosinātais konstitucionālais likums, ar ko nosaka Adžārijas Autonomās Republikas statusu (skat. Konstitūcijas 3. pantu), vēl nav pieņemts.

C. Prezidenta piešķirtā apžēlošana

1. Konstitūcija

111. Konstitūcijas 73. panta 1. punkta 14. apakšpunkta teksts ir šāds:

“Gruzijas prezidentam [...] ir tiesības apžēlot notiesātās personas; [...]”

2. Prezidenta dekrēts Nr. 319 par apžēlošanas tiesību izmantošanu

112. Attiecīgajos 1. panta noteikumos 1998. gada 13. maija Dekrētā Nr. 319 par apžēlošanas tiesību izmantošanu noteikts:

1. pants

“Gruzijas prezidents var apžēlot notiesātās personas saskaņā ar Konstitūcijas 73. panta 1. punkta 14. apakšpunktu. Lai izmantotu šīs tiesības, prezidents iepriekš pārbauda notiesāto personu apžēlošanas lūgumus, ko iesniegušas Gruzijas tiesas, [...], apžēlošanas lūgumrakstus, ko iesnieguši parlamenta deputāti, privātpersonas, privātpersonu grupas, organizācijas vai publiskās iestādes, un lūdz atbrīvot notiesātās personas

---

no pienākuma maksāt kompensāciju par mantisko kaitējumu atbilstīgi Gruzijas tiesu rīkojumam valsts uzņēmuma, institūcijas vai organizācijas labā.

Apžēlot var pēc notiesātas personas lūguma, ja tā atzīst un nožēlo savu vainu.”

2. panta 1. punkts

“Apžēlošanas lūgumus un lūgumrakstus pirms iesniegšanas prezidentam pārbauda Apžēlošanas valde. Valdi [...] izveido, lai tā veiktu prezidentam adresēto apžēlošanas lūgumu un lūgumrakstu iepriekšēju pārbaudi un šajā saistībā sagatavotu ieteikumus. Valdes ieteikumus pārbauda prezidents, kas pieņem galīgo lēmumu.”

7. pants

“Ja notiesātā persona ir apžēlota, tai ir tiesības uz:

- a) visa galvenā soda vai jebkāda papildsoda atlaišanu, dzēšot vai nedzēšot tās vārdu no sodāmības reģistra;
- b) galvenā soda vai papildsoda daļēju atlaišanu, proti, soda ilguma samazinājumu;
- c) soda atlikušās daļas aizstāšanu ar mazāku sodu;
- d) tiesvedības tiesas rīkojuma par mantiskā kaitējuma kompensācijas pilnīgu vai daļēju atlaišanu.”

9. pants

“Nevar apžēlot notiesātas personas,

- a) kas tiesātas par smagiem noziegumiem un sodītas ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas pārsniedz piecus gadus, un vēl nav izcietušas vismaz pusi no sava soda;
- b) kas tiesātas pirmo reizi ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, un vēl nav izcietušas vismaz trešdaļu no sava soda;
- ...
- f) kam saskaņā ar tās ieslodzījuma vietas atzinumu, kurā tās tiek turētas, ir slikts raksturojums un slikta reputācija saistībā ar ieslodzījuma vietas piemērojamo noteikumu pārkāpumiem.

To notiesāto personu lūgumus, uz kurām attiecas šā panta noteikumi, Apžēlošanas valde nepārbauda, ja vien šādu pārbaudi nepamato īpaši apstākļi.”

10. pants

“Pirms apžēlošanas lūguma pārbaudes Apžēlošanas valdē to kopā ar attiecīgās soda izciešanas iestādes sagatavotajiem lietas materiāliem nosūta atzinuma saņemšanai Gruzijas Augstākajai tiesai, Ģenerālprokurora birojam un Iekšlietu ministrijai.

Pirms Apžēlošanas valdē tiek pārbaudīts lūgums atbrīvot no pienākuma maksāt kompensāciju par mantisko kaitējumu, to nosūta kopā ar lietas dokumentāciju Gruzijas Augstākajai tiesai, administratīvi teritoriālajām iestādēm un pašvaldības iestādēm, kā arī visām juridiskajām personām, kas ir civilprasītāji tiesvedībā.

Minēto iestāžu atzinumus un juridiskās personas apsvērumus divu nedēļu laikā iesniedz Apžēlošanas valdei.

113. Ar prezidenta 2002. gada 4. oktobra Dekrētu Nr. 426 minētajam Dekrētam Nr. 319 tika pievienots 10. panta 1. punkts. Tajā noteikts:

“Gruzijas prezidentam ir tiesības apžēlot notiesātu personu saskaņā ar Konstitūcijas 73. panta 1. punkta 14. apakšpunktu arī tad, ja nav izpildīti šajā dekrētā paredzētie papildu nosacījumi.”

---

3. Citu kodeksu attiecīgie noteikumi

114. Pirms 2000. gada 1. janvārī spēkā stājās Administratīvā procesa kodekss, noteikumus par procedūru administratīvo tiesību strīdu gadījumos ietvēra Civilprocesa kodekss. Minētā Civilprocesa kodeksa XIX nodaļas 360. pantā noteikts:

“Pieteikums jāiesniedz tajā apelācijas tiesā, kurai ir teritoriālā jurisdikcija teritorijā, kurā atrodas iestāde, kas pieņēmusi apstrīdēto aktu.”

115. Administratīvā procesa attiecīgajos noteikumos paredzēts:

6. panta 1. punkta a) apakšpunkts

“Apelācijas tiesas kā pirmās instances tiesas pārbauda pieteikumus saistībā ar: a) Gruzijas prezidenta administratīvo aktu likumību; [..]”

29. pants

“Pieteikums administratīvā akta pārskatīšanai tiesā aptur minētā akta izpildi.”

D. Parlamenta ziņojums

116. Attiecīgajos Konstitūcijas noteikumos paredzēts:

56. panta 1. un 2. punkts

“Parlaments uz sava termiņa laiku izveido komitejas, kas veic tiesisko jautājumu provizoriskus pētījumus, īsteno lēmumus un uzrauga darbības, ko veic valdība un struktūras, kurām jāatskaitās parlamentam par savu darbu.

Konstitūcijā un parlamenta reglamentā paredzētajos gadījumos vai pēc vismaz vienas ceturtdaļas parlamenta deputātu pieprasījuma izveido izmeklēšanas komitejas un citas pagaidu komitejas. Parlamenta vairākuma pārstāvība šādās komitejās nepārsniedz vienu pusi no kopējā komitejas locekļu skaita.”

42. panta 1. punkts

“Ikvienai personai ir tiesības prasīt savu tiesību un brīvību tiesisko aizsardzību.”

117. Administratīvā kodeksa (atbilstīgi 2001. gada 2. marta grozījumiem) 60. panta teksts ir šāds:

“1. Administratīvo lēmumu pasludina par spēkā neesošu,

a) ja to pieņem nepilnvarota struktūra vai persona;

b) ja tā izpilde varētu izraisīt pārkāpumu;

c) ja tā izpilde nav iespējama objektīvu faktisko apsvērumu dēļ;

d) ja tas ir pretrunā tiesību aktiem vai ja ir būtiski pārkāptas tiesību normas, ar ko reglamentē tā sagatavošanu vai pieņemšanu.

2. Tiesību aktu pārkāpums, kura dēļ tiek pieņemts lēmums, kas atšķirīgs no lēmuma, kuru pieņemtu, ja tiktu ievēroti tiesību akti, ir būtisks administratīvo lēmumu sagatavošanas un pieņemšanas tiesību normu pārkāpums.

3. Administratīvo lēmumu pasludina par spēkā neesošu vai nu struktūra, kas to sagatavoja, vai augstāka administratīvā struktūra saskaņā ar iekšējās apstrīdēšanas kārtību, vai administratīvā tiesa ar pieteikumu par pārskatīšanu tiesā.”

---

118. Bijušā Kriminālprocesa kodeksa (spēkā līdz 1999. gada 15. maijam) 257. pantā noteikts:

“Ja laikā, kad lieta tiek pārskatīta tiesā, tiek atklāti apstākļi, kas liecina, ka pārkāpumu ir izdarījusi persona, kas nav apsūdzēta, tiesa izdod rīkojumu par kriminālprocesa ierosināšanu pret šo personu un pārsūta lēmumu izpildei izmeklēšanas iestādēm.”

119. Jaunā Kriminālprocesa kodeksa (stājās spēkā 1999. gada 15. maijā) attiecīgie noteikumi ir šādi:

539. pants

“Spriedums vai cits tiesas nolēmums ir nepamatots, ja a) pieņemts notiesājošs spriedums, kas nav pamatots ar pierādījumiem lietā; b) ir neatrisinātas pretrunas pierādījumos, kas liek apšaubīt tiesas konstatējuma pamatotību; c) tiesa, pieņemot savu lēmumu, nav ņēmusi vērā būtiskus pierādījumus; d) tiesas konstatējumi ir pamatoti uz nepieņemamām vai neatbilstīgām liecībām; e) tiesa noraidījusi konkrētu liecību par labu citai pretējai liecībai, nepaskaidrojot šādas savas rīcības iemeslus; f) tiesa nav devusi iespēju šaubas interpretēt par labu notiesātajai personai.”

593. pants

“1. Spriedumu [...] var atcelt kopumā vai daļēji, ja tiek atklāti jauni faktiski vai tiesiski apstākļi.

2. Jaunie faktiskie apstākļi ietver ikviena tāda tiesas lēmuma pārskatīšanu, kas ir nelikumīgs vai kurā nav ietverti apsvērumi. Spriedumu jo īpaši pārskata, ja

a) tiesā ir konstatēts, ka liecinieka sniegta liecība vai eksperta liecība, vai cits pierādījums, ar ko pamatots tiesas lēmums, bijis nepatiess; b) tiesā ir konstatēts, ka tiesvedības tiesnesis, prokurors, amatpersonas, kas veic izmeklēšanu, vai iestāde, kas veic kriminālvajāšanu, izskatot lietu, ir pārkāpuši likumu; c) atklāts jauns pierādījums [...], kas var apliecināt notiesātās persona nevainību vai attaisnotas personas vainu [...]; d) atklāts jauns pierādījums, kas apliecina, ka [...] pierādījums, ar ko pamatots lēmums, ir nepieņemams.”

E. Procedūra Gruzijas Augstākajā tiesā un attaisnošanas procedūra

120. Institucionālā likuma par Gruzijas Augstāko tiesu (1999. gada 12. maijs) 9. pantā norādītas Augstākās tiesas dažādo palātu jurisdikcijas, tostarp Krimināllietu palātas jurisdikcija:

“Gruzijas Augstākās tiesas palāta ir kasācijas tiesa, kurā [...] izskata kasācijas sūdzības par nolēmumiem, ko pieņēmušas reģionālās apelācijas tiesas, Abhāzijas Autonomās Republikas Augstākā tiesa un Augstākās tiesas Krimināllietu palāta.”

121. Jaunā Kriminālprocesa kodeksa attiecīgie noteikumi ir šādi:

28. panta a) punkts

“Kriminālprocesu nevar ierosināt un nepabeigtu kriminālprocesu pārtrauc, ja attiecīgā darbība vai bezdarbība nav pārkāpums Kriminālkodeksa nozīmē.”

602. panta 2. punkts

“Spriedumi jāsaģatavo izpildei vēlākais septiņu dienu laikā pēc dienas, kad tie kļuvuši izpildāmi.”

---

604. pants

“1. Spriedumu vai izpildes rīkojumu nosūta tā tiesa, kura pasludinājusi šo lēmumu. Rīkojumu par sprieduma izpildi un sprieduma kopiju tiesnesis vai tiesas priekšsēdētājs nosūta struktūrai, kas atbild par tā izpildi. [...] 2. Struktūra, kas atbild par tā izpildi, par tā izpildi nekavējoties informē tiesu, kas pasludināja spriedumu. ...”

F. Ieslodzījuma vieta

122. Likuma par ieslodzījuma vietām (1999. gada 22. jūlijs) 6. panta 1. un 3. punktā noteikts:

“Tiesas spriedumā paredzētos brīvības atņemšanas sodus izcieš ieslodzījuma vietu iestādēs, ko uzrauga Gruzijas Tieslietu ministrija.

Gruzijas teritorijā ir šādas ieslodzījuma vietu iestādes:

- b) parasta režīma ieslodzījuma vietas;
- b) stingra režīma ieslodzījuma vietas;
- c) izolācijas ieslodzījuma vietas.”

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. SĀKOTNĒJĀ IEBILDE PAR VALSTS TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU PILNĪGU NEIZMANTOŠANU

1. *Pušu apsvērumi*

123. Valdības advokāts aicināja Tiesu pasludināt pieteikumu par nepieņemamu, jo ir pārkāpts Konvencijas 35. pantā paredzētais pienākums pilnībā izmantot visus valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Norādot, ka ar Konvenciju izveidotā aizsardzības struktūra palīdzēja valstu sistēmām aizsargāt cilvēktiesības (skat. 1976. gada 7. decembra spriedumu lietā “*Handyside* pret Apvienoto Karalisti”, A sērija, Nr. 24, 22. lpp., 48. punkts), tā uzskatīja, ka Tiesas lēmums pasludināt minēto pieteikumu par pieņemamu bija starptautiskajā tiesību aktā ietvertā subsidiaritātes principa pārkāpums. Tā norādīja, ka pirms Tiesa pārbaudīja pieteikuma iesniedzēja sūdzību pieņemamību, valdība Tiesai nebija paziņojusi par parlamentārās komitejas 2002. gada 26. septembra ziņojumu. Tā uzskata, ka šī nolaidība neļāva Tiesai pieņemt apzinātu lēmumu jautājumā par pieņemamību.

124. Valdības advokāts atzīmēja, ka Gruzijas Parlamenta izmeklēšanas komiteja konstatēja vairākas neatbilstības tiesvedībā, kurā pieteikuma iesniedzējs tika attaisnots (skat. 82. un tālākos punktus). Tomēr atbildētājam valstij vēl nav bijusi iespēja, ņemot vērā komitejas konstatējumus, labot situāciju ar savā tiesību sistēmā pieejamajiem līdzekļiem (skat. spriedumu lietā “*Retimag SA* pret Vācijas Federatīvo Republiku”, Nr. 712/60, Komisijas 1961. gada 16. decembra lēmums, 8. gadagrāmata, 29.–42. lpp.). Tā uzskata, “ja valsts parlaments nolemj pārbaudīt īpaši jutīgu valsts mēroga lietu, lai pārliecinātos par tiesas iestāžu nolēmumu likumību, nevar pamatoti uzskatīt, ka lieta konkrētajā valstī ir galīgi izlemta”.

Valdības advokāts sniedza sīku pārskatu par parlamentārās komitejas ziņojumu un lūdza tiesu nenovērtēt par zemu tā atbilstību konkrētajai tiesvedībai. Tā norādīja, ka parlamentārā

---

komiteja ieteica atsākt pieteikuma iesniedzēja lietas iztiesāšanu, ņemot vērā tās konstatētās neprecizitātes, un sacīja, ka tiesiskie līdzekļi nebūs pilnībā izmantoti, līdz tas netiks paveikts (skat. 88. punktu iepriekš). Tā uzskatīja šādu komitejas slēdzienu par apstiprinājumu tam, ka pieteikuma iesniedzējs nav ievērojis pienākumu pilnībā izmantot visus valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus Konvencijas 35. panta izpratnē, un tāpēc viņa sūdzības bija nepieņemamas.

125. Pieteikuma iesniedzējs atbildēja, ka parlamentārās komitejas ziņojumam valsts sistēmā nebija juridiska spēka. Turklāt viņš vērsa Tiesas uzmanību uz to, ka ziņojumu bija parakstījis tikai komitejas priekšsēdētājs, lai gan saskaņā ar parlamenta reglamentu, lai validētu dokumentu, bija nepieciešami arī pārējo komitejas locekļu paraksti. Pieteikuma iesniedzējs arī norādīja, ka komitejas priekšsēdētājs bija parlamenta deputāts, kas ievēlēts kā Adžārijas Autonomās republikas vadītāja Aslana Abašidzes politiskās partijas kandidāts.

2. Tiesas atbilde

126. Lai gan valdība šo paziņojumu par nepieņemamību sniedza novēloti (Tiesas reglamenta 55. noteikums), Tiesa uzskata, ka tas ir jāizvērtē, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus.

127. Tā norādīja, ka Parlamenta birojs uzdeva Gruzijas Parlamenta izmeklēšanas komitejai pārbaudīt apstākļus, kādos pieteikuma iesniedzēju ierosināja apžēlot, lai gan viņš nebija veicis nekādas darbības, lai pieprasītu apžēlošanu. Pēc savas ierosmes komiteja arī atsāka pārbaudīt otro kriminālprocesu, kurā pieteikuma iesniedzējs tika attaisnots, un savā 2002. gada 26. septembra ziņojumā ierosināja atsākt lietas iztiesāšanu, lai to varētu nosūtīt izmeklēšanas struktūrām turpmākai izmeklēšanai (skat. 72.–88. punktu iepriekš).

Tiesa atkārtoti norāda, ka saskaņā ar noteikumu par valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļu pilnīgu izmantošanu pieteikuma iesniedzējam jāizmanto tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas valsts tiesību sistēmā ir pieejami un pietiekami, lai nodrošinātu zaudējumu atlīdzību saistībā ar iespējamajiem pārkāpumiem. Attiecīgajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem jābūt pietiekami drošiem ne tikai teorētiski, bet arī praktiski, pretējā gadījumā tiem nebūtu vajadzīgās pieejamības un efektivitātes. Nav pienākuma izmantot neatbilstošus vai neefektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus (cita starpā skat. 1996. gada 16. septembra spriedumu lietā “*Akdivar un citi pret Turciju*”, Spriedumu un nolēmumu krājums, 1996-IV, 1210. lpp., 67. punkts, un 1997. gada 9. oktobra spriedumu lietā “*Andronicou un Constantinou pret Kipru*”, Spriedumu un nolēmumu krājums, 1997-VI, 2094. un 2095. lpp., 159. punkts).

Tādējādi ārkārtēji procesuālie līdzekļi, kas neatbilst pieņemamības un efektivitātes prasībām, nav tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas jāizmanto Konvencijas 35. panta 1. punkta nolūkā (skat., *mutatis mutandis*, spriedumu lietā “*Kiiskinen pret Somiju*” (dec.), Nr. 26323/95, ECT 1999-V, un spriedumu lietā “*Moyá Alvarez pret Spāniju*” (dec.), Nr. 44677/98, ECT 1999-VIII).

128. Tiesa konstatē, ka saskaņā ar Gruzijas tiesību sistēmu parlamentārās izmeklēšanas komitejas ziņojums par tiesas nolēmumu nenozīmē minētā nolēmuma anulēšanu vai pārskatīšanu. Vislabākajā gadījumā iestādes, kas veic kriminālvajāšanu, var uzskatīt, ka ir jāierosina kriminālprocess par jautājumiem, kas tām tādējādi darīti zināmi. Konkrētajā lietā 2003. gada 25. martā pēc civilprasītāja lūguma atsākt tiesvedību Gruzijas Ģenerālprokurora birojs atzina, ka parlamentārās komitejas slēdziens tās 2002. gada 26. septembra ziņojumā

---

neietvēra jaunus faktiskus vai tiesiskus apstākļus, kas pamatotu pieteikuma iesniedzēja lietas atkārtotu iztiesāšanu (skat. 89. punktu iepriekš).

Tā kā parlamentārās komitejas ziņojums neierosināja pārskatīt tiesvedību, kurā pieteikuma iesniedzēju attaisnoja (skat. 47. punktu iepriekš), valdība nevar pamatoti apgalvot, ka šis kriminālprocess valsts tiesās vēl nav pabeigts vai ka pieteikuma iesniedzēja pieteikums Tiesai bija priekšlaicīgs.

Šajos apstākļos Tiesa uzskata, ka nav jāpārbauda, vai ziņojumu likumīgi bija apstiprinājuši visi izmeklēšanas komitejas locekļi.

129. Jebkurā gadījumā Tiesa norāda, ka tiesiskuma princips un taisnīgas tiesas jēdziens, kas nostiprināts Konvencijas 6. pantā, neļauj likumdevējai varai ar paredzēto tiesvedību ietekmēt tiesas nolēmumu strīda lietā (skat. 1994. gada 9. decembra spriedumu lietā “*Stran Greek Refineries un Stratis Andreadis pret Grieķiju*”, A sērija, Nr. 301-B, 82. lpp., 49. punkts). Tāpēc Tiesa būtu ļoti nobažījies, ja kādas līgumslēdzējas puses tiesību akti vai prakse ļautu kādai iestādei, kas nav tiesu iestāde, neatkarīgi no tās leģitimitātes iejaukties tiesas tiesvedībā vai apšaubīt tiesas slēdzienus (skat., *mutatis mutandis*, spriedumu lietā “*Cooper pret Apvienoto Karalisti*” [GC], Nr. 48843/99, 130. punkts, ECT 2003-XII).

130. Pieteikuma iesniedzēju attaisnojošais spriedums bija galīgs. Tāpēc, neskarot 4. panta 2. punkta noteikumus Protokolā Nr. 7, tiesiskās noteiktības princips — viens no tiesiskuma pamatprincipiem — nepieļāva tādas iestādes, kas nav tiesu iestāde, mēģinājumus apstrīdēt minēto spriedumu vai aizkavēt tā izpildi (skat., *mutatis mutandis*, spriedumu lietā “*Brumărescu pret Rumāniju*” [GC], Nr. 28342/95, 61. un 62. punkts, ECT 1999-VII, un spriedumu lietā “*Ryabykh pret Krieviju*”, Nr. 52854/99, 51. un 52. punkts, ECT 2003-IX).

131. Ņemot vērā minētos faktus, Tiesa noraida iebildumu par valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļu pilnīgu neizmantošanu.

II. ATBILDĒTĀJAS VALSTS JURISDIKCIJA UN ATBILDĪBA SASKAŅĀ AR KONVENCIJAS 1. PANTU

132. Konvencijas 1. pantā ir noteikts:

“Augstās Līgumslēdzējas Puses nodrošina ikvienam, kas atrodas to jurisdikcijā, šīs Konvencijas I sadaļā minētās tiesības un brīvības.”

1. Valdības apsvērumi

133. Valdība piekrita, ka Adžārijas Autonomā Republika bija Gruzijas neatņemama sastāvdaļa un jautājumi, par kuriem bija iesniegta sūdzība, bija jārisina Gruzijas valsts jurisdikcijā. Tomēr tā nenovērsa problēmas, ar ko centrālās valsts iestādes saskārās, īstenojot savu jurisdikciju Adžārijas Autonomajā Republikā.

134. Vispirms jānorāda, ka valdības advokāts pievērsa Tiesas uzmanību tam, ka Gruzijas centrālā valdība neinformēja Adžārijas iestādes par tiesvedību Tiesā konkrētajā lietā. Tāpēc, lai gan tas tieši saistīts ar pieteikumu, Adžārijas iestādēm nebija iespējas paskaidrot Tiesai, kādēļ pieteikuma iesniedzējs palika apcietinājumā.

Norādot, ka uz Adžārijas Autonomo Republiku attiecās Gruzijas tiesību akti, valdības advokāts uzsvēra, ka Gruzijas Augstākajai tiesai bija tiesības atcelt Adžārijas Augstākās tiesas lēmumus kasācijas sūdzībās. Tā norādīja, ka Gruzijas tiesību akti republikā tika pienācīgi piemēroti un ka, izņemot konkrēto lietu, kurai ir spēcīga politiskā nozīme, starp centrālajām iestādēm un vietējām Adžārijas iestādēm nebija problēmu tiesiskās sadarbības jomā.

Valdības advokāts piebilda, ka atšķirībā no pārējām divām autonomajām struktūrvienībām (Abhāzijas Autonomā Republika un Činvali reģions) Adžārijas Autonomajā Republikā nekad nebija novērotas separātiskas tendences un ka jebkādi mājieni par tās nevēlēšanos sadarboties ar centrālajām tiesu iestādēm bija nepamatoti. Tā arī sacīja, ka Adžārijas Autonomā Republika neradīja konfliktus starp dažādām valstīm un ka centrālajām valsts iestādēm bija pilnīga jurisdikcija pār to.

2. Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi

135. Tāpat kā valdība pieteikuma iesniedzējs sacīja, ka nebija šaubu par to, ka Adžārijas Autonomā Republika ir Gruzijas sastāvdaļa gan atbilstīgi valsts, gan starptautiskajiem tiesību aktiem. Viņš norādīja, ka Adžārijas Autonomā Republika nebija separātistu reģions, ka Gruzijas valstij šeit bija jurisdikcija un ka tā bija atbildīga starptautiskajās tiesās par jautājumiem, kuru izcelsme ir visās Gruzijas daļās, tostarp Adžārijā. Viņš piebilda, ka centrālajai iestādei nebija problēmu īstenot savu jurisdikciju Adžārijas Autonomajā Republikā. Viņaprāt, Gruzijas Augstākā tiesa parasti bija sekmīgi uzraudzījusi Adžārijas tiesu darbību, konkrētā lieta bija vienīgā atkāpe no šā noteikuma.

136. Pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka nespēja nodrošināt viņu attaisnojošā sprieduma izpildi valstī bija saistīta ar Adžārijas iestāžu un centrālo iestāžu darbību nepietiekamu efektivitāti, kā arī ar Gruzijas prezidentu, kas nebija pildījis savu kā valsts galvotāja uzdevumu. Savos apsvērumos pieteikuma iesniedzējs skāra nevis jautājumus par jurisdikciju vai atbildību, bet gan tikai jautājumu par to, ka atbildētāja valsts ar visiem pieejamajiem līdzekļiem nenodrošināja tiesas nolēmuma izpildi.

3. Tiesas atbilde

a) Jurisdikcijas jautājums

137. Konvencijas 1. pantā prasīts, lai līgumslēdzējas puses “nodrošina ikvienam, kas atrodas to jurisdikcijā, šīs Konvencijas I sadaļā minētās tiesības un brīvības”. No šā noteikuma izriet, ka līgumslēdzējas puses ir atbildīgas par ikvienas personas aizsargāto tiesību un brīvību pārkāpumiem to jurisdikcijā — jeb kompetences jomā — pārkāpuma izdarīšanas laikā.

Konkrētos izņēmuma gadījumos jurisdikciju nosaka, ņemot vērā faktorus, kas nav saistīti ar teritoriju; tie ir: valsts iestādes rīcība, ko ārvalstīs veikuši valsts diplomātiskie un konsulārie pārstāvji; personu noziedzīgās darbības ārvalstīs pretēji valsts vai tās pilsoņu interesēm; darbības, kas veiktas uz kuģiem, kas peld ar valsts karogu, vai uz tajā reģistrēta gaisa vai kosmosa kuģa; un īpaši smagi starptautiskie noziegumi (universālā jurisdikcija).

Tomēr parasti jāuzskata, ka jēdziens “jurisdikcija” Konvencijas 1. panta nozīmē atspoguļo starptautiskajās publiskajās tiesībās pausto nostāju (skat. 2002. gada 14. maija spriedumu lietā Nr. 48205/99 “*Gentilhomme* un citi pret Franciju”, 48207/99 un 48209/99, 20. punkts, un spriedumu lietā “*Banković* un citi pret Beļģiju un citiem” (dec.) [GC], Nr. 52207/99, 59.–

---

61. punkts, ECT 2001-XII). Šī koncepcija ir “galvenokārt” vai “būtībā” teritoriāla (skat. “*Banković un citi*” turpat).

138. Papildus īstajai valsts teritorijai teritoriālā jurisdikcija attiecas uz ikvienu apvidu, kas iespējamā pārkāpuma laikā ir attiecīgās valsts vispārējā kontrolē (skat. 1996. gada 23. marta spriedumu lietā “*Loizidou pret Turciju*” (sākotnējās iebildes), A sērija, Nr. 310), jo īpaši uz okupētajām teritorijām (skat. spriedumu lietā “*Kipra pret Turciju*” [GC], Nr. 25781/94, ECT 2001-IV), izņemot ārpus šādas kontroles esošus apvidus (skat. “*Banković un citi*”, minēts iepriekš).

139. Adžārijas Autonomā Republika neapšaubāmi ir Gruzijas teritorijas neatņemama sastāvdaļa, un uz to attiecas Gruzijas kompetence un kontrole. Proti, tas ir pieņemums par kompetenci. Tagad Tiesai jānosaka, vai ir spēkā esošs pierādījums, kas atspēkotu šo pieņemumu.

140. Šajā saistībā Tiesa norāda, pirmkārt, ka Gruzija ir ratificējusi Konvenciju visā tās teritorijā. Turklāt ir skaidrs, ka Adžārijas Autonomajā Republikā nav separātisku tendenču un ka neviena cita valsts tajā neveic faktiski vispārējo kontroli (skat. pretēju gadījumu, 2001. gada 4. jūlija spriedumu lietā “*Ilaşcu un citi pret Moldovu un Krieviju*” (dec.) [GC], Nr. 48787/99, un spriedumu *Loizidou* lietā, minēts iepriekš). Ratificējot Konvenciju, Gruzija neizdarīja īpašu atrunu atbilstīgi Konvencijas 57. pantam attiecībā uz Adžārijas Autonomo Republiku vai grūtībām īstenot savu jurisdikciju minētajā teritorijā. Šāda atruna jebkurā gadījumā nebūtu spēkā, jo judikatūrā nav pieļauta teritoriāla izslēgšana (skat. spriedumu lietā “*Matthews pret Apvienoto Karalisti*” [GC], Nr. 24833/94, 29. punkts, ECT 1999-I), izņemot Konvencijas 56. panta 1. punktā norādīto gadījumu (pakļautās teritorijas).

141. Atšķirībā no ASV 1969. gada 22. novembra Cilvēktiesību konvencijas (28. pants) Eiropas Konvencijā nav ietverta federālā klauzula, kas ierobežo federālas valsts saistības attiecībā uz notikumiem to valstu teritorijā, kuras veido federācijas daļu. Turklāt tā kā Gruzija nav federāla valsts, Adžārijas Autonomā Republika nav federācijas daļa. Tā veido struktūrvienību, kurai līdzīgi citām (Abhāzijas Autonomā Republika un līdz 1991. gadam Dienvidosetijas Autonomais reģions) jābūt autonomam statusam (skat. 108.–110. punktu iepriekš), kas ir atšķirīgs jautājums. Turklāt, pat ja Eiropas Konvencijā konstatētu piedomājamu federālo klauzulu, kas saturiski līdzīga ASV konvencijas 28. panta noteikumiem (kas praksē nav iespējams), to nevarētu izskaidrot kā federālās valsts atbrīvošanu no visām saistībām, jo tajā prasīts, lai federālā valsts “nekavējoties veic atbilstīgus pasākumus saskaņā ar savu konstitūciju [...], lai [valstis, kas ir federācijas sastāvdaļa] varētu pieņemt atbilstīgus nosacījumus Konvencijas izpildei”.

142. Tādējādi 139. punktā norādītais pieņemums uzskatāms par pareizu. Tiesiskās politikas apsvērumu dēļ — nepieciešamība saglabāt līdztiesību starp dalībvalstīm un nodrošināt Konvencijas efektivitāti — tas nevarētu būt citādi. Taču, ja pieņemumu atspēkotu, Konvencijas piemērošanu varētu selektīvi ierobežot tikai uz konkrētu dalībvalstu teritorijas daļām, tādējādi padarot bezjēdzīgu prasību pēc efektīvas cilvēktiesību aizsardzības, kas ir visas Konvencijas pamatā, vienlaikus pieļaujot diskrimināciju starp dalībvalstīm, tas ir, starp valstīm, kuras atzinušas Konvencijas piemērošanu visā valsts teritorijā, un valstīm, kuras to nav atzinušas.

143. Tāpēc Tiesa secina, ka patiesie fakti, no kuriem izrietēja pieņemumi par pārkāpumiem, bija Gruzijas valsts jurisdikcijā (skat. spriedumu lietā “*Bertrand Russell Peace Foundation*

Ltd pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 7597/76, Komisijas 1978. gada 2. maija lēmums, Lēmumi un ziņojumi (*DR*) 14, 117. un 124. lpp.) Konvencijas 1. panta nozīmē.

b) Jautājumi par pārkāpuma inkriminēšanu un atbildību

144. Šis pieteikums ir skaidri nošķirams no lietām, kuras Tiesa bija aicināta pārbaudīt atbilstīgi Konvencijas 1. pantam. Šajās lietās pārkāpuma inkriminēšanas un atbildības jēdzieni tikai uzskatīti par saistītiem, iesaistot valsts atbildību atbilstīgi Konvencijai tikai tad, ja iespējamo pārkāpumu varētu inkriminēt valstij (skat. *Loizidou*, minēts iepriekš, 20.–22. lpp., 52.–56. punkts, un “Kipra pret Turciju”, minēts iepriekš, 260.–262. lpp., 75.–81. punkts).

Minētajās lietās Tiesa jo īpaši uzskatīja, ka Konvencijas iespējamie pārkāpumi, kas izdarīti Konvencijas līgumslēdzējas puses teritorijas daļā, nevarētu būt attiecināmi uz valsts atbildību, ja attiecīgā zona bija citas valsts faktiskajā kontrolē (skat. spriedumu lietā *Loizidou*, 23.–24. lpp., 62. punkts). Konkrētajā lietā ir diezgan atšķirīga nostāja — neviena valsts, izņemot Gruziju, nekontrolēja Adžārijas Autonomo Republiku, un tādējādi Gruzijai bija jurisdikcija pār to, un Tiesā faktiski netika izvirzītas citas versijas — tieši pretēji (skat. 132.–136. punktu iepriekš). Šis pieteikums atšķiras arī no pieteikuma lietā “*Banković* un citi”, kas bija skaidri nošķirama no abām iepriekšējām lietām, kurās atbildētājām valstīm — Konvencijas pusēm un NATO dalībvalstīm — nebija vispārējas kontroles pār attiecīgo teritoriju. Turklāt valsts, kurai bija šāda kontrole — Dienvidslāvijas Federatīvā Republika — nebija Konvencijas puse.

145. Konkrētajā lietā pieteikuma iesniedzējs ir persona, kas, neraugoties uz attaisnošanu Gruzijas Augstākajā tiesā (skat. 47. punktu iepriekš), tomēr tiek turēts Adžārijas vietējo iestāžu ieslodzījuma vietā (skat. 59. punktu iepriekš). Ilgstošo turēšanu apcietinājumā skaidrojot ar vietējo iestāžu patvaļību, pieteikuma iesniedzējs arī sūdzas, ka centrālās iestādes veiktie pasākumi, lai nodrošinātu viņa atbrīvošanu, nebija efektīvi.

Kā liecina lietas materiāli, centrālās iestādes ir veikušas visus iespējamus valsts tiesību aktos pieejamos procesuālos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību pieteikuma iesniedzēju attaisnojošajam spriedumam, ir mēģinājušas atrisināt strīdu ar dažādiem politiskajiem līdzekļiem un vairākkārt ir mudinājušas Adžārijas iestādes viņu atbrīvot. Tomēr uz iestāžu pieprasījumiem netika saņemta neviena atbilde (skat. 60.–69. punktu iepriekš).

Tāpēc Tiesa secināja, ka saskaņā ar valsts sistēmu jautājumi, par ko sūdzējās pieteikuma iesniedzējs, bija tieši inkriminējami Adžārijas iestādēm.

146. Tomēr jāatgādina, ka Konvencijas īstenošanas nolūkā vienīgais svarīgais jautājums ir valsts starptautiskā atbildība neatkarīgi no valsts iestādes, kurai inkriminējams Konvencijas pārkāpums attiecīgās valsts sistēmā (skat., *mutatis mutandis*, 1982. gada 10. decembra spriedumu lietā “*Foti* un citi pret Itāliju”, A Sērija, Nr. 56, 21. lpp., 63. punkts; 1983. gada 13. jūlija spriedumu lietā “*Zimmermann* un *Steiner* pret Šveici”, A sērija, Nr. 66, 13. lpp., 32. punkts; un 1986. gada 8. jūlija spriedumu lietā “*Lingens* pret Austriju”, A sērija, Nr. 103, 28. lpp., 46. punkts).

Lai gan nevar noliegt, ka valstīm būs sarežģīti nodrošināt atbilstību Konvencijā garantētajām tiesībām visās to teritorijas daļās, katra Konvencijas līgumslēdzēja puse tomēr saglabā atbildību par notikumiem, kas norisinās jebkurā tās teritorijas daļā.

Turklāt Konvencija ne tikai uzliek pienākumu līgumslēdzēju pušu augstākajām iestādēm pašām ievērot to iemiesotās tiesības un brīvības, bet ietver arī nosacījumu, ka šīm iestādēm

---

jānovērš vai jāvērš par labu ikviens pārkāpums pakārtotajos līmeņos, lai nodrošinātu šo tiesību un brīvību esību (skat. 1978. gada 18. janvāra spriedumu lietā “Īrija pret Apvienoto Karalisti”, A sērija Nr. 25, 90.–91. lpp., 239. punkts). Valsts augstākajām iestādēm ir pienākums pieprasīt to pakļautībā esošajām iestādēm ievērot Konvenciju, un nespēju nodrošināt tās ievērošanu iestādes nevar izmantot kā attaisnojumu (turpat, 64. lpp., 159. punkts).

147. Lai gan Gruzijas valsts mehānisma daļu darbība ir nepareiza un valstī ir teritorijas ar īpašu statusu, Adžārijas Autonomā Republika ir juridiski pakļauta Gruzijas valsts kontrolei. Adžārijas iestāžu un centrālās valdības attiecības ir tādas, ka tikai centrālās valdības saistību neizpilde varētu izraisīt Konvencijas noteikumu ilgstošu pārkāpšanu vietējā līmenī. Ar Konvencijas 1. pantu valstij noteiktais vispārējais pienākums ietver prasību īstenot tādu valsts sistēmu, kas ikvienai personai visā valsts teritorijā spēj nodrošināt atbilstību Konvencijai. To apliecina tas, ka, pirmkārt, 1. pantā no Konvencijas piemērošanas jomas netiek izslēgta neviena dalībvalstu jurisdikcijas daļa un, otrkārt, attiecībā uz valstu jurisdikciju kopumā — ko bieži vien galvenokārt izmanto ar Konstitūcijas starpniecību —, ka dalībvalstis ir aicinātas pierādīt atbilstību Konvencijai (skat. 1998. gada 30. janvāra spriedumu lietā “Turcijas Apvienotā komunistu partija un citi pret Turciju”, *Recueil* 1998-I, 17.–18. lpp., 29. punkts).

148. Valsts teritoriālās vienības iestādes ir publisko tiesību institūcijas, kuras pilda funkcijas, kas tām piešķirtas ar konstitūciju un tiesību aktiem. Šajā saistībā Tiesa atgādina, ka nevar uzskatīt, ka starptautiskajās tiesībās jēdziens “valdības organizācija” attiecas tikai uz valdību vai valsts centrālajām institūcijām. Ja pilnvaras ir sadalītas atbilstīgi decentralizācijai, tas attiecas uz ikvienu valsts iestādi, kas pilda publiskās funkcijas. Tāpēc šādām iestādēm nav tiesību iesniegt pieteikumu Tiesā atbilstīgi Konvencijas 34. pantam (skat. spriedumu lietā “Antilī municipalitātes nodaļa pret Franciju” (dec.), Nr. 45129/98, ECT 1999-VIII, un spriedumu lietā “Mulas pilsētas dome pret Spāniju” (dec.), Nr. 55346/00, ECT 2001-I).

Šie principi apliecina, ka konkrētajā lietā Adžārijas reģionālās iestādes nevar raksturot kā nevalstisku organizāciju vai fizisku personu grupu ar kopējām interesēm Konvencijas 34. panta nozīmē. Tāpēc tām nav tiesību iesniegt pieteikumu Tiesā vai iesniegt tai sūdzību par Gruzijas valsts centrālajām iestādēm.

149. Tādējādi Tiesa uzsver, ka Gruzijas valsts augstākās iestādes saskaņā ar Konvenciju noteikti atbild par savā pakļautībā esošo iestāžu rīcību (skat. spriedumu lietā “Īrija pret Apvienoto Karalisti”, minēts iepriekš, 64. lpp., 159. pants). Tiesā var izskatīt tikai pašas Gruzijas valsts — nevis kādas vietējās iestādes vai institūcijas — atbildību. Tiesas pienākums nav apspriest valsts iestāžu vai tiesu daudzveidību vai izvērtēt iestāžu strīdus vai strīdus par iekšpolitiku.

150. Tāpēc Tiesa atzīst, ka fakti, no kuriem izrietēja pieņēmumi par pārkāpumiem, bija Gruzijas jurisdikcijā Konvencijas 1. panta nozīmē un ka, lai gan valsts iekšējā sistēmā šie jautājumi ir tieši inkriminējami Adžārijas Autonomās Republikas vietējām iestādēm, atbildīga ir tikai Gruzijas valsts, kas ir uzņēmusies saistības atbilstīgi Konvencijai.

III. KONVENCIJAS 5. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

151. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās, ka pēc tam, kad prezidents 1999. gada 1. oktobrī viņu apžēlojis, viņš bijis cietušais Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpumā, un piebilda, ka viņa turēšana apcietinājumā pēc viņa attaisnošanas 2001. gada 29. janvārī bija patvaļīga.

Konvencijas 5. panta 1. punkta attiecīgo noteikumu teksts ir šāds:

“1. Ikvienam ir tiesības uz personisko brīvību un drošību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un saskaņā ar likumā noteikto kārtību:

a) ja persona tiek tiesiski aizturēta uz kompetentas tiesas sprieduma pamata;

[..]

c) ja persona tiek tiesiski aizturēta vai apcietināta ar nolūku nodot viņu kompetentām tiesību aizsardzības iestādēm, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir izdarījusi sodāmu nodarījumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas;

[..]”

A. Turēšana apcietinājumā laikposmā pēc prezidenta piešķirtās apžēlošanas 1999. gada 1. oktobrī

1. Valdības apsvērumi

152. Savos apsvērumos, kas iesniegti pēc lēmuma par pieņemamību (skat. 4. un 9. punktu iepriekš), valdība norādīja, ka prezidenta piešķirtā apžēlošana tika apstrīdēta administratīvajā tiesā un tās izpilde atlikta saskaņā ar Administratīvā procesa kodeksa 29. pantu. Tiesvedība administratīvajā tiesā beidzās 2000. gada 11. jūlijā, kad Gruzijas Augstākās tiesas pēdējā instancē noraidīja kasācijas sūdzību, kurā Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmums argumentēja, ka prezidenta dekrēts par apžēlošanu bija nelikumīgs. Šis spriedums bija valsts galīgais nolēmums Konvencijas 35. panta 1. punkta nozīmē, un pieteikuma iesniedzēja sūdzība par viņa nelikumīgu turēšanu apcietinājumā laikā no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim bija novēlota.

153. Attiecībā uz sūdzības pamatotību valdība apgalvoja, ka pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā laikā no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim pilnībā atbilda Konvencijas 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta prasībām. Pēc astoņu gadu cietumsoda piespriešanas 1994. gada 28. novembrī Adžārijas Augstākajā tiesā Gruzijas prezidents apžēloja pieteikuma iesniedzēju 1999. gada 1. oktobrī (skat. 21. un 22. punktu iepriekš). Šo prezidenta dekrētu Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmums nekavējoties apstrīdēja Adžārijas Augstākajā tiesā (skat. 24. punktu iepriekš). Šīs apstrīdēšanas dēļ saskaņā ar Administratīvā procesa kodeksa 29. pantu tika atlikta apžēlošanas izpilde (skat. 115. punktu iepriekš), un pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā arī turpmāk tika pamatota ar 1994. gada 28. novembra spriedumu. Tā kā tiesvedība administratīvajā tiesā beidzās tikai ar Gruzijas Augstākās tiesas 2000. gada 11. jūlija spriedumu, ar ko tika noraidīta Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmuma kasācijas sūdzība pēdējā instancē (skat. 29. punktu iepriekš), pamats pieteikuma iesniedzēja paturēšanai apcietinājumā laikā no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim bija 1994. gada 28. novembra spriedums, un tādējādi turēšana apcietinājumā atbilda gan valsts tiesību aktiem, gan Konvencijas 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta prasībām.

154. Valdības advokāts norādīja, ka pēc tās domām pieteikuma iesniedzējs tika apžēlots tikai politisku apsvērumu dēļ. Tā piekrita valdības pārstāvim, uzskatot, ka pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā šajā laikposmā bija pamatota ar Adžārijas Augstākās tiesas 1994. gada 28. novembra spriedumu.

---

2. Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi

155. Pieteikuma iesniedzējs, pirmkārt, uzskatīja, ka viņa turēšana apcietinājumā no 1999. gada 1. oktobra bija viens periods un ka viņš turēts apcietinājumā pilnīgi nelikumīgi. Šajā saistībā viņš norādīja, ka nebija redzamu viņa statusa pārmaiņu starp viņa turēšanu apcietinājumā saistībā ar pirmo kriminālprocesu un viņa turēšanu apcietinājumā pēc notiesāšanas otrajā tiesvedībā un ka visam laikposmam, ko viņš pavadīja apcietinājumā pēc apžēlošanas, bija tas pats Adžārijas iestāžu politiskais mērķis. Tāpēc pieteikuma iesniedzējs lūdza Tiesu izvērtēt viņa turēšanu apcietinājumā laikā no 1999. gada 1. oktobra līdz šai dienai kā kopumu.

156. Viņš piebilda, ka laikā no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim nav bijis pamata vai likumīga rīkojuma ilgstošai viņa turēšanai apcietinājumā. Viņš uzsvēra, ka pretēji viņam divi citi notiesātie ieslodzītie, kurus Gruzijas prezidents apžēloja ar to pašu dekrētu (skat. 22. punktu iepriekš), tika nekavējoties atbrīvoti.

157. Gan savos apsvērumos, kas iesniegti Tiesai pēc lēmuma par pieņemamību, gan lietas iztiesāšanā 2003. gada 19. novembrī ieteikuma iesniedzējs pirmo reizi sūdzējās par lietas ierosināšanu pret viņu 1999. gada decembrī un sekojošo turēšanu apcietinājumā otrajā kriminālprocesā. Jo īpaši viņš norādīja, ka nebija “pietiekama iemesla turēt viņu aizdomās” par iesaistīšanos Dāvida Asanidzes vadītā noziedzīgā grupējuma darbībās. Viņa attaisnošana 2001. gada 29. janvārī uzskatāmi parādīja, ka apsūdzības otrajā tiesvedībā bija pilnīgi safabricētas un ka viņa turēšana apcietinājumā saistībā ar šo tiesvedību bija pretrunā arī Konvencijas 5. panta 1. punktam.

3. Tiesas atbilde

158. Tiesa sākumā norāda, ka saskaņā ar Gruzijas tiesībām Gruzijas prezidenta pieņemts lēmums ir administratīvs akts, ko var pārskatīt administratīvajās tiesās (Administratīvā kodeksa 60. pants un Administratīvā procesa kodeksa 6. panta 1. punkta a) apakšpunkts — skat. 117. un 115. punktu iepriekš). Pēc tam, kad Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmums vietējās tiesās nekavējoties apstrīdēja 1999. gada 1. oktobrī izdoto dekrētu par apžēlošanu, dekrēta izpilde tika atlikta saskaņā ar Administratīvās procedūras kodeksa 29. pantu un tas kļuva izpildāms tikai 2000. gada 11. jūlijā, kad Gruzijas Augstākā tiesa pēdējā instancē noraidīja minētā uzņēmuma pārsūdzību (skat. 29. punktu iepriekš). Tīkmēr, 1999. gada 11. decembrī, pieteikuma iesniedzējs jau bija apsūdzēts otrā kriminālprocesā, un viņu nevarēja atbrīvot (skat. 27., 34. un 35. punktu iepriekš).

159. Pretēji pieteikuma iesniedzējam Tiesa uzskata, ka apcietinājumā turēšanas laikposmu pēc prezidenta piešķirtās apžēlošanas 1999. gada 1. oktobrī un viņa ilgstošo turēšanu apcietinājumā kopš 2001. gada 29. janvāra, viņa attaisnošanas dienas, nevar uzskatīt par vienotu veselumu (skat. 47. punktu iepriekš). Lai gan starp šiem apcietinājumā turēšanas periodiem nebija starpposma (jo pieteikuma iesniedzējs netika atbrīvots), tie tika aplūkoti kā dažādi pieteikuma iesniedzējam piesprieštie apcietinājuma periodi divās atsevišķās tiesvedībās un ar atšķirīgu tiesisko pamatojumu.

Tāpēc Tiesai jānosaka apmērs, kādā tā pārbaudīs katru no šiem periodiem (no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim un no 2001. gada 29. janvāra līdz šai dienai), ņemot vērā noteikumus par pieņemamību un jo īpaši noteikumu, ka pieteikumi Tiesā jāiesniedz “sešu mēnešu laikā no dienas, kurā pieņemts galīgais lēmums”, tas ir, lēmums par “valsts tiesiskās

---

aizsardzības līdzekļu pilnīgas izmantošanas” procesa pabeigšanu 35. panta nozīmē (skat. 2003. gada 25. septembra spriedumu lietā “Kadiķis pret Latviju (Nr. 2)” (dec.), Nr. 62393/00).

160. Palāta, kurai sākotnēji nodeva lietu, 2002. gada 12. novembrī pasludināja par pieņemamu visu pieteikuma iesniedzēja sūdzību saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punktu.

Tomēr Konvencijas 35. panta 4. punkta nozīmē Tiesa var pasludināt sūdzību par nepieņemamu “jebkurā tiesvedības posmā”, obligāts ir sešu mēnešu noteikums un Tiesai ir jurisdikcija to piemērot pēc sava ierosinājuma (cita starpā skat. spriedumu lietā “Kadiķis (Nr. 2)”, minēts iepriekš). Ievērojot valdības apsvērumus un lietas īpašos apstākļus, Tiesa uzskata, ka konkrētajā lietā šis noteikums ir jāņem vērā, pārbaudot dažādos periodus, kuros pieteikuma iesniedzējs tika turēts apcietinājumā.

161. Attiecībā uz pirmo periodu (no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim), Tiesa konstatē, ka nav jāpārbauda, vai sešu mēnešu periods sākās 1999. gada 1. oktobrī, kad prezidents piešķīra apžēlošanu, vai, kā uzskatīja valdība, 2000. gada 11. jūlijā, kad Gruzijas Augstākā tiesa noraidīja Batumi tabakas izstrādājumu ražošanas uzņēmuma pārsūdzību pēdējā instancē (skat. 152. punktu iepriekš). Neatkarīgi no tā, kuru datumu ņem vērā, attiecībā uz pirmo apcietinājuma periodu Tiesa konstatē, ka sūdzība saskaņā ar 5. panta 1. punktu tika iesniegta, neievērojot sešu mēnešu laika ierobežojumu, jo pieteikuma iesniedzējs savu pieteikumu Tiesā iesniedza 2001. gada 2. jūlijā. Tāpēc novēlotas iesniegšanas dēļ šī pieteikuma daļa ir jāpasludina par nepieņemamu.

162. Attiecībā uz sūdzību par prasības iesniegšanu pret pieteikuma iesniedzēju 1999. gada 11. decembrī otrajā kriminālprocesā un viņa turēšanu apcietinājumā laikā no minētās dienas līdz viņa attaisnošanai Tiesa konstatē, ka pirmo reizi sūdzība tika tai iesniegta 2003. gada 23. septembrī un 19. novembrī (skat. 157. punktu iepriekš). Tāpēc tā netika izskatīta 2002. gada 12. novembra lēmumā par pieņemamību, kurā definēta Tiesas pārbaudes piemērošanas joma (skat. cita starpā 2002. gada 21. maija spriedumu lietā “*Peltier* pret Franciju”, Nr. 32872/96, 20. punkts; 2002. gada 5. decembra spriedumu lietā “*Craxi* pret Itāliju (Nr. 1)”, Nr. 34896/97, 55. punkts, un spriedumu lietā “*Göç* pret Turciju” [GC], Nr. 36590/97, 36. punkts, ECT 2002-V). Tādējādi šī sūdzība neietilpst tās lietas tvērumā, kas nosūtīta Lielajai palātai pārbaudes veikšanai.

163. Tāpēc Tiesa pārbaudīs tikai pieteikuma iesniedzēja sūdzības par apcietinājumā turēšanas laikposmu, kas sākās 2001. gada 29. janvārī.

B. Turēšana apcietinājumā laikposmā no 2001. gada 29. janvāra līdz šim brīdim

1. Valdības apsvērumi

164. Neraugoties uz Tiesas lūgumiem, valdība nevienā tiesvedības posmā nesniedza nekādu juridisko argumentāciju par pieteikuma iesniedzēja turēšanu apcietinājumā pēc viņa attaisnošanas 2001. gada 29. janvārī. Savos pilnīgi faktiskajos apsvērumos, kas tika iesniegti 2002. gada 18. aprīlī, tā norādīja, ka tai bija pienākums izvērtēt tikai konkrētās lietas faktus (skat. 4. punktu iepriekš).

Pēc tam valdība atteicās arī sniegt atbildi uz jautājumu par šīs sūdzības pamatotību. Tomēr tās advokāts norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja ilgstošā turēšana apcietinājumā, neraugoties uz viņa attaisnošanu 2001. gada 29. janvārī, bija pilnīgi likumīga, jo šī attaisnošana nebija

---

likumīgi pamatota. Šādi argumenti galvenokārt bija pamatoti ar parlamentārās komitejas 2002. gada 26. septembra ziņojuma slēdzienu. Valdība apgalvoja, ka, tā kā 2001. gada 29. janvāra spriedums bija nelikumīgs, pieteikuma iesniedzēja turēšanu apcietinājumā kopš tā laika pamatoja viņa notiesāšana un soda piespriešana 2000. gada 2. oktobrī (skat. 44. punktu iepriekš), kas bija vienīgais spriedums, kas palika spēkā. Tāpēc turēšana apcietinājumā bija saderīga ar Konvencijas 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu un pilnībā atbilda šim noteikumam. Valdība piebilda, ka, pat ja tā nebūtu, pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā, ņemot vērā viņa bīstamos sakarus ar mafiju un teroristu grupām, jebkurā gadījumā bija pamatota saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

Valdības advokāts piebilda arī, ka parlamentārās komitejas ziņojuma slēdzienā bija jauni apstākļi, pateicoties kuriem varēja atsākt otro kriminālprocesu pret pieteikuma iesniedzēju.

165. Runājot par to, vai pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma vieta atbilda viņa turēšanas apcietinājumā likumībai saskaņā ar Konvenciju, valdība atsaucās uz Tiesas spriedumu lietā “*Bizzotto* pret Grieķiju” (1996. gada 15. novembra spriedums, *Recueil*, 1996-V) un piebilda, ka, pat ja tas bija pretrunā valsts tiesību aktiem, pati ieslodzījuma vieta nepadarīja turēšanu apcietinājumā pretēju Konvencijas 5. panta 1. punkta noteikumiem.

2. Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi

166. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās, ka, neraugoties uz attaisnošanu 2001. gadā, viņš tika turēts apcietinājumā, un norādīja, ka brīvības atņemšana bija patvaļīga. Viņš bija pārliecināts, ka tika turēts apcietinājumā, jo tas bija izdevīgi Adžārijas iestādēm, kas vēlējās no viņa atbrīvoties, un motīvs bija politiskā atriebība.

167. Gan savos apsvērumos, kas Tiesai iesniegti 2003. gada 23. septembrī, gan 2003. gada 19. novembra lietas iztiesāšanā pieteikuma iesniedzējs pirmo reizi sūdzējās, ka viņa ieslodzījuma vieta — cietuma tipa kamera Adžārijas Drošības ministrijā apmēram sešu kvadrātmetru platībā — neatbilda valsts tiesību aktu noteikumiem. Kopš sava aresta 1993. gadā pieteikuma iesniedzējs tika turēts pilnīgā izolācijā šajā šaurajā kamerā un nekad no tās neizgāja.

Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem šādās kamerās bija paredzēts turēt ieslodzītos pirmstiesas izmeklēšanas laikā un ka arī tad, ja prezidents nebūtu viņu apžēlojis un viņš nebūtu attaisnots, viņš būtu jāpārved uz stingra režīma ieslodzījuma vietu uzreiz pēc notiesāšanas 1994. gada 28. novembrī un 2000. gada 2. oktobrī. Viņš apgalvoja, ka šis viņa ieslodzījuma aspekts bija viņa tiesību pārkāpums atbilstīgi Konvencijas 5. panta 1. punktam.

168. Savos 23. septembra apsvērumos un mutiskajos paskaidrojumos 2003. gada 19. novembrī pieteikuma iesniedzējs pirmo reizi arī lūdza Tiesu izvērtēt jautājumu par viņa ieslodzījuma vietu atbilstīgi Konvencijas 3. pantam un atzīt, ka izturēšanās pret viņu bija pazemojoša.

3. Tiesas atbilde

a) Vai turēšana apcietinājumā bija likumīga?

169. Pirmkārt, Tiesa piebilst, ka Konvencijas 5. pantā ir garantētas pamattiesības uz brīvību un drošību. Konvencijas nozīmē šīs tiesības ir vissvarīgākās demokrātiskā sabiedrībā (skat.

1971. gada 18. jūnija spriedumu lietā “*De Wilde, Ooms un Versyp* pret Beļģiju”, A sērija, Nr. 12, 36. lpp., 65. punkts, un 1979. gada 24. oktobra spriedumu lietā “*Winterwerp* pret Nīderlandi”, A sērija, Nr. 33, 16. lpp., 37. punkts).

170. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz šo tiesību aizsardzību, tas ir, tai netiek atņemta brīvība vai netiek saglabāta brīvības atņemšana (skat. 1987. gada 2. marta spriedumu lietā *Weeks pret Apvienoto Karalisti*, A sērija, Nr. 114, 22. lpp., 40. punkts), izņemot 5. panta 1. punktā norādītajos gadījumos. Konvencijas 5. panta 1. punktā norādītais izņēmumu saraksts ir pilnīgs (skat. spriedumu lietā “*Labita* pret Itāliju” [GC], Nr. 26772/95, 170. punkts, ECT 2000-IV, un 1995. gada 22. marta spriedumu lietā “*Quinn* pret Franciju”, A sērija, Nr. 311, 17. lpp., 42. punkts), un tikai šaura šo izņēmumu interpretācija atbilst šā noteikuma mērķim, proti, nodrošināt, ka nevienam netiek patvaļīgi atņemta viņa brīvība (skat. 1976. gada 8. jūnija spriedumu lietā “*Engel un citi* pret Nīderlandi”, A sērija, Nr. 22, 25. lpp., 58. punkts, un 1996. gada 25. jūnija spriedumu lietā “*Amuur* pret Franciju”, *Recueil* 1996-III, 848. lpp., 42. punkts).

171. Tomēr nav pietiekami, ka brīvības atņemšanu var iedalīt vienā no kategorijām, kas atļauta ar 5. panta 1. punktu. Arestētai vai apcietinājumā turētai personai jāsaņem dažādās garantijas, kas norādītas 5. panta 2.–5. punktā, ja tās ir piemērojamas (skat. spriedumu lietā *Weeks*, minēts iepriekš, 22. lpp., 40. punkts).

Tādējādi 5. panta noteikumos prasīts, lai turēšana apcietinājumā būtu “saskaņā ar likumā noteikto kārtību” un lai vietējo tiesu pieņemtie lēmumi 5. panta piemērošanas jomā atbilstu procesuālajām un materiāltiesiskajām prasībām, kas paredzētas jau esošajās tiesībās (skat. spriedumu lietā “*Agee* pret Apvienoto Karalisti”, Komisijas 1976. gada 17. decembra lēmums, *DR* 7, 165. lpp.). Konvencijā šeit būtībā ir atsauce uz valsts tiesībām, taču tajā arī prasīts, lai ikviens brīvības atņemšanas gadījums atbilstu 5. panta nolūkam, proti, aizsargāt personas pret patvaļīgu rīcību (skat. spriedumu lietā *Quinn*, minēts iepriekš, 18.–19. lpp., 47. punkts, un 1996. gada 15. novembra spriedumu lietā “*Chahal* pret Apvienoto Karalisti”, *Recueil* 1996-V, 1864. lpp., 118. punkts). Lai gan vispirms valsts iestādēm, jo īpaši tiesām, ir jāinterpretē un jāpiemēro valsts tiesību akti, saskaņā ar 5. pantu valsts tiesību neievērošana ir Konvencijas pārkāpums, un Tiesa var pārskatīt un tai ir jāpārskata, vai šīs tiesības ir ievērotas (skat. 1996. gada 18. decembra spriedumu lietā “*Scott* pret Spāniju”, *Recueil* 1996-VI, 2396. lpp., 57. punkts; 1996. gada 10. jūnija spriedumu lietā “*Benham* pret Apvienoto Karalisti”, *Recueil* 1996-III, 753. lpp., 41. punkts, un 1997. gada 1. jūlija spriedumu lietā “*Giulia Manzoni* pret Itāliju”, *Recueil* 1997-IV, 1190. lpp., 21. punkts).

172. Konkrētajā lietā Adžārijas iestādes 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētajā gadījumā turēja pieteikuma iesniedzēju apcietinājumā no 1999. gada 11. decembra — dienas, kad pret viņu tika ierosināta jauna tiesvedība (skat. 34. punktu iepriekš). Tomēr šī situācija beidzās ar viņa attaisnošanu 2001. gada 29. janvārī Gruzijas Augstākajā tiesā, kas vienlaikus pieprasīja viņa tūlītēju atbrīvošanu (skat. 47. un 56. punktu iepriekš). Kopš tā laika, neraugoties uz to, ka viņa lieta nebija atsākta un netika dots cits rīkojums par viņa apcietināšanu, pieteikuma iesniedzējs palika apcietinājumā. Tādējādi pieteikuma iesniedzēja brīvības atņemšanai no 2001. gada 29. janvāra nebija likumīga vai tiesiska pamata. Tāpēc to nevar pamatot ne ar vienu Konvencijas 5. panta 1. punkta apakšpunktu.

173. Attiecībā uz to, vai pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā atbilst 5. pantu nolūkam aizsargāt pret patvaļu, Tiesa uzskata, ka tiesiskā valstī nevar būt tāda situācija, kad jāturpina personas brīvības atņemšana, neraugoties uz tiesas rīkojumu par tās atbrīvošanu.

---

174. Kā liecina lietas materiālu dokumenti, centrālās valsts iestādes pašas vairākkārt norādījušas, ka nebija pamata pieteikuma iesniedzēja turēšanai apcietinājumā. Centrālās tiesas un administratīvās iestādes atklāti paziņoja Adžārijas iestādēm, ka atbilstīgi valsts tiesību aktiem un Konvencijas 5. pantam brīvības atņemšana pieteikuma iesniedzējam bija patvaļīga. Tomēr to daudzkārtējie atgādinājumi un aicinājumi atbrīvot pieteikuma iesniedzēju netika uzklausi (skat. 60.–69. punktu iepriekš).

175. Tiesa uzskata, ka personas turēšana apcietinājumā nenoteiktu un neparedzamu laiku, nepamatojot šādu ieslodzījumu ar īpašu tiesību normu vai tiesas lēmumu, nav savienojama ar tiesiskās noteiktības principu (skat., *mutatis mutandis*, spriedumu lietā “*Jėčius* pret Lietuvu”, Nr. 34578/97, 62. punkts, ECT 2000-IX) un ir patvaļīga un pretrunā tiesiskuma pamataspektiem.

176. Tāpēc Tiesa attiecīgi uzskata, ka kopš 2001. gada 29. janvāra pieteikuma iesniedzējs tika patvaļīgi turēts apcietinājumā, pārkāpjot Konvencijas 5. panta 1. punkta noteikumus.

b) Ieslodzījuma vieta

177. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās par dažādiem viņa apcietināšanas aspektiem konkrētajā lietā — pirmkārt, viņš apgalvoja, ka ieslodzījuma vieta bija nelikumīga saskaņā ar valsts tiesību aktiem, un, otrkārt, ka viņš tika turēts pilnīgā izolācijā.

178. Tā kā Tiesa secināja, ka pieteikuma iesniedzēja ilgstošā turēšana apcietinājumā pēc viņa attaisnošanas ir patvaļīga, tā uzskata, ka viņa atsevišķā sūdzība par ieslodzījuma vietas likumību atbilstīgi valsts tiesību aktiem nepapildina jau konstatēto pārkāpumu. Tāpēc Tiesa uzskata, ka šis jautājums nav jāpārbauda atsevišķi saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punktu.

Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja sūdzību par to, ka viņš turēts pilnīgā izolācijā Adžārijas Drošības ministrijas ieslodzījuma vietas kamerā, tādējādi pārkāpjot Konvencijas 3. pantu, Tiesa atzīmē, ka minētā sūdzība pirmo reizi tika iesniegta 2003. gada 23. septembrī (skat. 167. punktu iepriekš) un tāpēc netika iekļauta 2002. gada 12. novembra lēmumā par pieņemamību, kurā tika noteikts, ka Tiesai jāpārbauda tiesvedības tvērums (skat. cita starpā spriedumu lietā *Peltier*, minēts iepriekš, 20. punkts; lietā *Craxi (Nr. 1)*, minēts iepriekš, 55. punkts; un lietā *Göç*, minēts iepriekš, 36. punkts). Tāpēc šī sūdzība neietilpst tās lietas tvērumā, kas nosūtīta Lielajai palātai izvērtēšanai.

IV. KONVENCIJAS 6. PANTA 1. PUNKTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

179. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka, neizpildot viņu attaisnojošo spriedumu, tika pārkāpts Konvencijas 6. panta 1. punkts, kurā noteikts:

“Ikvienam ir tiesības, nosakot [...] jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu [...] lietas izskatīšanu [...] neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā. [...]”

1. Pušu apsvērumi

180. Valdība par šo sūdzību neiesniedza nekādus apsvērumus. Atsaucoties uz Tiesas spriedumu lietā “*Hornsby* pret Grieķiju” (1997. gada 19. marta spriedums, *Recueil* 1997-II), pieteikuma iesniedzējs lūdza, lai Tiesa atzīst viņa tiesību pārkāpumu atbilstīgi Konvencijas 6. panta 1. punktam.

---

2. Tiesas atbilde

181. Tiesa atkārtoti, ka ikvienas tiesas pasludināta sprieduma izpilde jāuzskata par lietas iztiesāšanas neatņemamu sastāvdaļu 6. panta nolūkā (skat., *mutatis mutandis*, spriedumu lietā *Hornsby*, minēts iepriekš, 510.–511. lpp., 40. punkts; lietā “*Burdov* pret Krieviju”, Nr. 59498/00, 34.–35. punkts, ECT 2002-III; un lietā “*Jasiūnienē* pret Lietuvu”, Nr. 41510/98, 27. punkts, 2003. gada 6. marts).

182. Ar Konvencijas 6. pantu nodrošinātās tiesības būtu maldinošas, ja līgumslēdzējas puses valsts tiesību vai administratīvā sistēma ļautu neizpildīt galīgu, saistošu tiesas nolēmumu par attaisnošanu, tādējādi nodarot kaitējumu attaisnotajai personai. Būtu neiedomājami, ka 6. panta 1. punktā kopā ar 3. punktu, sīki aprakstot prāvā — taisnīgā, publiskā un ātrā tiesvedībā — iesaistīto personu procesuālās garantijas, tiktu prasīts līgumslēdzējai valstij veikt pozitīvus pasākumus attiecībā uz ikvienu noziedzīgā nodarījumā apsūdzētu personu (cita starpā skat. 1988. gada 6. decembra spriedumu lietā “*Barberà, Messegué un Jabardo* pret Spāniju”, A sērija, Nr. 146, 33.–34. lpp., 78. lpp.), bet nebūtu nodrošināta šādas tiesvedības noslēgumā pieņemtā attaisnošanas lēmuma izpilde. Kriminālprocess ir vienots veselums, un 6. pantā nodrošinātā aizsardzība nebeidzas, pieņemot lēmumu par attaisnošanu (skat., *mutatis mutandis*, 1998. gada 25. marta spriedumu lietā “*Belziuk* pret Poliju”, *Recueil* 1998-II, 570. lpp., 37. punkts).

183. Piemērojot šos principus konkrētajā lietā, Tiesa uzsver, ka pieteikuma iesniedzējam nebija iespējams panākt tādas tiesas sprieduma izpildi, kas paredzēja pret viņu vērstu kriminālapsūdzību Konvencijas 6. panta 1. punkta nozīmē. Tā neuzskata, ka būtu jānoskaidro, kura valsts iestāde vai administrācija bija atbildīga par to, ka netika izpildīts spriedums, kas pasludināts pirms vairāk nekā trim gadiem. Tā tikai piebilst, ka administratīvās iestādes kopumā ir vienots valsts elements, uz ko attiecas tiesiskuma princips, un tāpēc to interesēs ir pienācīga tieslietu administrācija (skat. spriedumu lietā *Hornsby*, minēts iepriekš, 511. lpp., 41. punkts). Ja valsts administratīvās iestādes noraidītu vai nepildītu apsūdzēto personu attaisnojošu spriedumu, vai arī vilcinātos to pildīt, ar 6. pantu nodrošinātās garantijas, kas apsūdzētajai personai bija iepriekš tiesvedības tiesas posmā, kļūtu daļēji maldinošas.

184. Tāpēc fakts, ka 2001. gada 29. janvāra spriedums, kas ir galīgs un izpildāms tiesas nolēmums, vēl joprojām nav izpildīts vairāk nekā pēc trim gadiem, ir pilnībā mazinājis Konvencijas 6. panta 1. punkta noteikumu ietekmi.

V. KONVENCIJAS 5. PANTA 4. PUNKTA UN 13. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

185. Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka neatbilstība 2001. gada 29. janvāra sprieduma rezolūtivajai daļai, prasot tūlītēju viņa atbrīvošanu, bija viņa tiesību pārkāpums saskaņā ar Konvencijas 5. panta 4. punktu un 13. pantu, kuru teksts ir šāds.

5. panta 4. punkts

“Jebkura persona, kurai aizturot vai apcietinot atņemta brīvība, var griezties tiesā, kas nekavējoties lemj par viņas aizturēšanas tiesiskumu un nolemj viņu atbrīvot, ja aizturēšana nav bijusi tiesiska.”

13. pants

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, ir pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus.”

---

186. Valdība par šo punktu neiesniedza nekādus apsvērumus. Valdības advokāts norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs jebkurā laikā varēja apstrīdēt turēšanas apcietinājumā likumību un pamatotību saskaņā ar prasībām Konvencijas 5. panta 4. punktā un 13. pantā; to apliecina viņa daudzie iesniegumi par atbrīvošanu.

187. Tiesa norāda, ka atbilstīgi Konvencijas 5. panta 4. punktam un 13. pantam iesniegtās sūdzības ir pamatotas ar to, ka nav izpildīta sprieduma otrā rezolutīvā daļa, kur prasīta pieteikuma iesniedzēja tūlītēja atbrīvošana (skatīt 56. punktu iepriekš). Tāpēc tajās būtībā uzdots tas pats juridiskais jautājums, pamatojoties uz tiem pašiem faktiem, ko Tiesa pārbaudījusi atbilstīgi Konvencijas 6. panta 1. punktam. Tāpēc nav šīs sūdzības nav jāizvērtē atsevišķi.

VI. KONVENCIJAS CITU NOTEIKUMU IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

1. Konvencijas 5. panta 3. punkta iespējamais pārkāpums

188. Nenorādot papildu argumentus savas sūdzības pamatošanai, pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka ilgstošā nelikumīgā viņa turēšana apcietinājumā automātiski ietvēra 5. panta 3. punkta pārkāpumu.

Konvencijas 5. panta 3. punkta teksts ir šāds:

“Jebkura persona, kas aizturēta vai apcietināta saskaņā ar šī panta 1.c punktu, ir nekavējoties nododama tiesnesim vai citai amatpersonai, kura saskaņā ar likumu ir pilnvarota veikt tiesu varas funkcijas, un ir tiesājama saprātīgās laika robežās vai iztiesāšanas laikā atbrīvojama. Atbrīvošana var būt nosacīta, piemērojot līdzekļus, kas nodrošina personas ierašanos tiesā.”

189. Valdība nevienā tiesvedības posmā neiesniedza apsvērumus par šo sūdzību.

190. Tiesa norāda, ka apcietinājuma periods, par kuru pieteikuma iesniedzējs bija tiesīgs gūt 5. panta 3. punktā minēto garantiju priekšrocības, beidzās 2000. gada 2. oktobrī ar viņa notiesāšanu Adžārijas Augstākās tiesas pirmajā instancē (skat. 44. punktu iepriekš), tas ir, pārsniedzot sešu mēnešu laika ierobežojumu, kas paredzēts Konvencijas 35. panta 1. punktā (skat. 160. un 161. punktu iepriekš). Tāpēc šī sūdzība ir jānoraida kā novēlota.

2. Konvencijas 10. panta 1. punkta iespējamais pārkāpums

191. Pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka ir pārkāptas viņa tiesības, kas garantētas Konvencijas 10. panta 1. punktā, kur noteikts:

“Ikvienam ir tiesības brīvi izteikties. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez ierobežībām no publisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām. Šis pants neierobežo valstu tiesības noteikt radioraidījumu, televīzijas raidījumu un kino demonstrēšanas licencēšanas režīmu.”

Pieteikuma iesniedzējs nevienā tiesvedības posmā neizvirzīja argumentus, lai pamatotu savu sūdzību, vienīgi norādīja, ka 10. panta 1. punkta pārkāpums bija “cieši saistīts ar Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpumu”.

Valdība neiesniedza atbildes apsvērumus.

192. Šajos apstākļos Tiesas konstatē, ka pieteikuma iesniedzēja sūdzība par Konvencijas 10. panta 1. punkta pārkāpumu ir nepamatota.

---

3. Protokola Nr. 4 2. panta iespējamais pārkāpums

193. Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka viņa ilgstošā turēšana apcietinājumā ierobežoja viņa tiesības, kas garantētās Protokolā Nr. 4, kura 2. pantā noteikts:

“1. Ikvienam, kurš tiesiski atrodas kādas valsts teritorijā, ir tiesības uz brīvu pārvietošanos un tiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu šajā valstī.

2. Ikvienam ir tiesības brīvi atstāt jebkuru valsti, ieskaitot savu valsti.

[..]”

Valdība apgalvoja, ka konkrētajā lietā šis noteikums nav pārkāpts, jo nevienā posmā uz pieteikuma iesniedzēju neattiecas pasākums, kas ierobežo viņa pārvietošanās brīvību valstī vai neļauj viņam to atstāt. Lai gan tika atzīts, ka pieteikuma iesniedzēja turēšana apcietinājumā liedza viņam iespēju izmantot ar šo noteikumu paredzētās tiesības, viņa pārvietošanās ierobežojumi izrietēja no viņa ilgstošās turēšanas apcietinājumā, nevis no tā, ka tika pārkāptas 2. pantā (Protokols Nr. 4) paredzētās tiesības.

194. Tiesa uzskata, ka konkrētā lieta ir saistīta ne vien ar pārvietošanās brīvības ierobežošanu 2. panta nozīmē (Protokols Nr. 4), bet, kā secināts iepriekš, arī ar patvaļīgu turēšanu apcietinājumā, uz ko attiecas Konvencijas 5. pants. Tāpēc nav nepieciešams izskatīt sūdzību par Protokola Nr. 4 2. panta pārkāpumu.

VII. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

195. Konvencijas 41. pantā noteikts:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma sekas novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu kompensāciju.”

A. Kaitējums

196. Pieteikuma iesniedzējs prasīja: atlīdzināt mantisko kaitējumu (ikmēneša ienākumi kopš 1999. gada 1. oktobra), 12 000 eiro (EUR) apmērā; nemantisko kaitējumu — EUR 3 000 000 apmērā.

197. Valdība uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzēja prasītā summa EUR 3 000 000 apmērā bija “krietni pārspīlēta”. Savos apsvērumos pieteikuma iesniedzējs nebija izvirzījis tiesiskus vai faktiskus argumentus saistībā ar Konvencijas pārkāpumu, kas pamatotu tik lielu kompensāciju. Ievērojot to, ka Tiesas spriedums, kurā konstatēts pārkāpums, noteica valstij pienākumu labot tā sekas, lai, cik vien iespējams, atjaunotu situāciju, kas bija pirms pārkāpuma (*restitutio in integrum*), valdība lūdza Tiesai nepieņemt pieteikuma iesniedzēja prasību par taisnīgu kompensāciju, bet noraidīt to kā nepamatotu.

Tā kā Tiesa negrasījās noraidīt prasību, valdība lūdza tai ņemt vērā smago sociālekonomisko krīzi Gruzijā un valsts finansiālo stāvokli, kas, kā apgalvo valdība, liedz izmaksāt lielas summas pieteikuma iesniedzējam jebkādā laikposmā. Tāpēc valdība lūdza Tiesu, ja tā konstatē Konvencijas noteikumu pārkāpumu, līdz saprātīgam līmenim ierobežot jebkādu pieteikuma iesniedzējam pienākošo kompensāciju par nemantisko kaitējumu.

Valdība nekomentēja pieteikuma iesniedzēja pieprasīto summu par mantisko kaitējumu.

198. Tiesa atkārtoti, ka, lai izpildītu spriedumus saskaņā ar Konvencijas 46. pantu, spriedums, kurā tā konstatē pārkāpumu, uzliek atbildētājam valstij juridisku pienākumu atbilstīgi minētajam noteikumam izbeigt pārkāpumu un labot tā sekas, tādējādi, cik vien iespējams, atjauninot situāciju, kas bija pirms pārkāpuma. No otras puses, ja valsts tiesību akti neļauj, vai tikai daļēji ļauj labot pārkāpuma sekas, 41. panta noteikumi Tiesai piešķir tiesības cietušās puses prasību apmierināt tādā mērā, kāds tai šķiet atbilstīgs. Tāpēc cita starpā spriedums, kurā Tiesa konstatē Konvencijas vai tās protokolu pārkāpumu, uzliek atbildētājam valstij juridisku pienākumu ne vien samaksāt iesaistītajām personām summas, kas piešķirtas kā taisnīga kompensācija, bet arī Ministru komitejas uzraudzībā izvēlēties vispārējus un/vai attiecīgā gadījumā individuālus pasākumus, kas jāpieņem attiecīgās valsts tiesiskajā regulējumā, lai izbeigtu Tiesas konstatēto pārkāpumu un veiktu tā seku visus iespējamus labojumus, lai, cik vien iespējams, atjauninātu situāciju, kas bija pirms pārkāpuma (skat. spriedumu lietā “*Maestri* pret Itāliju” [GC], Nr. 39748/98, 47. punkts, ECT 2004-I; 1998. gada 24. jūlija spriedumu lietā “*Menteş* un citi pret Turciju” (50. pants), *Recueil* 1998-IV, 1695. lpp., 24. punkts; kā arī spriedumu lietā “*Scozzari* un *Giunta* pret Itāliju” [GC], Nr. 39221/98 un 41963/98, 249. punkts, ECT 2000-VIII).

Turklāt atbilstīgi Konvencijai un jo īpaši tās 1. pantam, ratificējot Konvenciju, līgumslēdzējas valstis apņemas nodrošināt valsts tiesību aktu saderību ar Konvenciju. Tāpēc atbildētājam valstij ir jānovērš visi tie šķēršļi savā valsts tiesību sistēmā, kas var traucēt pienācīgi labot pieteikuma iesniedzēja situāciju (skat. spriedumu lietā *Maestri*, minēts iepriekš, 47. punkts).

199. Konkrētajā lietā attiecībā uz jau apstiprināto nemantisko kaitējumu Tiesa secina, ka Konvencijas pārkāpumu dēļ pieteikuma iesniedzējam neapšaubāmi ir nodarīts būtisks kaitējums. Patvaļīgi turēts apcietinājumā, pārkāpjot tiesiskuma pamatprincipus, pieteikuma iesniedzējs pārdzīvo vilšanos, ko pats nespēj novērst. Viņam bija jācīnās gan ar Adžārijas iestāžu atteikumu pildīt attaisnojošo spriedumu, kas bija pasludināts pirms apmēram trim gadiem, gan ar centrālās valdības neveiksmīgajiem mēģinājumiem likt šīm iestādēm ievērot tiesas spriedumu.

200. Tā kā trūkst pierādījumu par pieteikuma iesniedzēja ikmēneša ienākumiem pirms ieslodzījuma, Tiesa nespēja precīzi aprēķināt mantiskā kaitējuma apmēru. Tomēr tā uzskata, ka pieteikuma iesniedzējs, būdams apcietinājumā bez iemesla, nenoliedzami cietis šādu zaudējumu, jo pēc 2001. gada 29. janvāra viņš būtu spējis atrast darbu un atsākt savu darbību.

201. Tāpēc, lemjot objektīvi un saskaņā ar tās judikatūrā paredzētajiem kritērijiem, Tiesa nosaka, ka pieteikuma iesniedzējam par visiem nodarītajiem kaitējumiem apcietinājuma laikā no 2001. gada 29. janvāra līdz šā sprieduma dienai ir jāsaņem EUR 150 000, kā arī jebkura summa, kas var būt saistīta ar pievienotās vērtības nodokli (PVN).

202. Attiecībā uz pasākumiem, kas Gruzijas valstij (skat. 198. punktu iepriekš) Ministru komitejas uzraudzībā jāveic, lai izbeigtu konstatēto pārkāpumu, Tiesa atgādina, ka tās spriedumi pēc būtības ir deklaratīvi un ka parasti galvenokārt iesaistītajai valstij ir jāizvēlas līdzekļi, ko izmantot savā valsts tiesiskajā regulējumā, lai izpildītu savas juridiskās saistības atbilstīgi Konvencijas 46. pantam, ar nosacījumu, ka šādi līdzekļi ir savienojami ar Tiesas spriedumā paustajiem secinājumiem (skat. cita starpā spriedumu lietā *Scozzari* un *Giunta*, minēts iepriekš, 249. punktu; spriedumu lietā “*Brumărescu* pret Rumāniju” (taisnīga kompensācija) [GC], Nr. 28342/95, 20. punkts, ECT 2001-I; 1998. gada 1. aprīļa spriedumu

---

lietā “*Akdivar un citi pret Turciju*” (50. pants), *Recueil* 1998-II, 723.–724. lpp., 47. punkts; un 1979. gada 13. jūnija spriedumu lietā “*Marckx pret Beļģiju*”, A sērija, Nr. 31, 25. lpp., 58. punkts). Šī rīcības brīvība attiecībā uz sprieduma izpildes veidu atspoguļo izvēles brīvību, kas saistīta ar līgumslēdzēju pušu galveno pienākumu atbilstīgi Konvencijai nodrošināt garantētās tiesības un brīvības (1. pants) (sk., *mutatis mutandis*, 1995. gada 31. oktobra spriedumu lietā “*Papamichalopoulos un citi pret Grieķiju*” (50. pants), A sērija, Nr. 330-B, 58.–59. lpp., 34. punkts).

Tomēr konkrētajā lietā konstatētā pārkāpuma būtības dēļ nav iespējams izvēlēties pasākumus, kas vajadzīgi, lai to novērstu.

203. Šādos apstākļos, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus un nepieciešamību nekavējoties izbeigt Konvencijas 5. panta 1. punkta un 6. panta 1. punkta pārkāpumu (skat. 176. un 184. punktu iepriekš), Tiesa uzskata, ka atbildētājam valstij cik iespējams drīz ir jānodrošina pieteikuma iesniedzēja atbrīvošana.

B. Tiesāšanās izdevumi

204. Pieteikuma iesniedzējs pieprasīja EUR 37 000, lai kompensētu izmaksas un izdevumus, kas radušies saistībā ar tiesāšanos, attiecīgi: EUR 2 000 par sekretariāta izdevumiem un tulkošanas izmaksām, kas radās, iztiesājot lietu Tiesā; EUR 1 800 par viņa advokāta ceļa izdevumiem posmā starp Tbilisi un Batumi saistībā ar viņa aizstāvības sagatavošanu valsts tiesās; un USD 42 000 (apmēram EUR 33 200) par honorāru Z. Hatiašvili, viņa advokātam valsts un Tiesas tiesvedībā.

Izņemot vienošanos, kas noslēgta starp pieteikuma iesniedzēja dēlu un Z. Hatiašvili 2000. gada 30. novembrī, pieteikuma iesniedzējs, lai apliecinātu savu prasību, nav iesniedzis nevienu dokumentāru pierādījumu, kas bija jāiesniedz saskaņā ar Tiesas reglamenta 60. panta 2. punktu. Vienošanās ir šāda: “Ja Tengiza Asanidzes lieta tiek sekmīgi atrisināta Gruzijas Augstākajā tiesā un T. Asanidze tiek atbrīvots, viņa dēls apņemas samaksāt Z. Hatiašvili summu USD 42 000 apmērā.”

205. Valdība šajā saistībā apsvērumus neiesniedza.

206. Tiesa norāda, ka šajā lietā bija vajadzīgas divas rakstveida apsvērumu kārtas un tiesas sēde ar abu pušu piedalīšanos (skat. 4., 9. un 16. punktu iepriekš). Tomēr, pārbaudot pieteikuma iesniedzēja prasības un ņemot vērā to, ka daudzu maksājumu kvīšu trūkst, Tiesa nav pārliecināta, ka visi pieprasītie tiesāšanās izdevumi radās tikai nolūkā izbeigt pārkāpumu. Atbilstīgi Tiesas judikatūrai Tiesa var pieprasīt izmaksu kompensāciju tikai tādā apmērā, kādā tās ir faktiskas un vajadzīgas, lai novērstu vai atlīdzinātu tādu faktu, par kuru konstatēts, ka tas ir Konvencijas pārkāpums (cita starpā skat. 1995. gada 13. jūlija spriedumu lietā “*Tolstoy Miloslavsky pret Apvienoto Karalisti*”, A sērija, Nr. 316-B, 83. lpp., 77. punktu, un 2002. gada 18. aprīļa spriedumu lietā “*Malama pret Grieķiju*” (taisnīga kompensācija), Nr. 43622/98, 17. punkts). Tiesa arī piesardzīgi vērtē lielās honorāru apmēra atšķirības, kas pašlaik ir novērojamas dažādās līgumslēdzējās valstīs, un neuzskata, ka ir atbilstīgi pieņemt vienotu pieeju izmaksu novērtēšanai saskaņā ar Konvencijas 41. pantu. Tiesa arī atkārtoti, ka neuzskata, ka tai jāievēro vietējā aprēķinu kārtība un prakse, pat ja tā var saņemt zināmu palīdzību (skat. cita starpā 2003. gada 8. aprīļa spriedumu lietā “*M.M. pret Nīderlandi*”, Nr. 39339/98, 51. punktu).

---

207. Lemjot objektīvi un ņemot vērā summas, ko Eiropas Padome jau ir izmaksājusi pieteikuma iesniedzējam kā palīdzību tiesāšanās izdevumu segšanai, Tiesa piešķir pieteikuma iesniedzējam kompensāciju EUR 5000 apmērā, kā arī PVN, ja tāds ir maksājams

C. Standarta procentu likme

208. Tiesa uzskata, ka standarta procentu likme būtu jāpamato ar Eiropas Centrālās bankas aizdevumu uz nakti procentu likmi, pieskaitot trīs procentpunktus.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA

1. *noraida* vienprātīgi sākotnējo iebildi par valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļu pilnīgu neizmantošanu (113. punkts);

2. *nospriež* vienprātīgi, ka jautājumi, par kuriem iesniegta sūdzība, ir Gruzijas jurisdikcijā Konvencijas 1. panta nozīmē un ka atbilstīgi Konvencijai atbildīga ir tikai Gruzijas valsts (150. punkts);

3. *nospriež* vienprātīgi, ka atbilstīgi Konvencijas 5. panta 1. punktam iesniegtā sūdzība par pieteikuma iesniedzēja turēšanu apcietinājumā no 1999. gada 1. oktobra līdz 11. decembrim ir novēlota (160. punkts);

4. *nospriež* vienprātīgi, ka sūdzība atbilstīgi Konvencijas 5. panta 1. punktam par pieteikuma iesniedzēja turēšanu apcietinājumā no 1999. gada 11. decembra līdz 2001. gada 29. janvārim neietilpst to jautājumu tvērumā, kas tai iesniegti izvērtēšanai (162. punkts);

5. *nospriež* vienprātīgi, ka kopš 2001. gada 29. janvāra pieteikuma iesniedzējs tika patvaļīgi turēts apcietinājumā, pārkāpjot Konvencijas 5. panta 1. punkta noteikumus (176. punkts);

6. *nospriež* vienprātīgi, ka nav nepieciešama atsevišķa pārbaude jautājumā par pieteikuma iesniedzēja ieslodzījuma vietu atbilstīgi Konvencijas 5. panta 1. punktam (178. punkts);

7. *nospriež* vienprātīgi, ka sūdzība atbilstīgi Konvencijas 3. pantam neietilpst tās veiktā izvērtējuma tvērumā (178. punkts);

8. *nospriež* ar četrpadsmit pret trim balsīm, ka ir bijis Konvencijas 6. panta 1. punkta pārkāpums, jo netika pildīts 2001. gada 29. janvāra spriedums (184. punkts);

9. *nospriež* ar četrpadsmit pret trim balsīm, ka nav nepieciešama atsevišķa pārbaude par sūdzību saistībā ar 2001. gada 29. janvāra sprieduma neievērošanu atbilstīgi Konvencijas 5. panta 4. punktam (187. punkts);

10. *nospriež* vienprātīgi, ka nav nepieciešama atsevišķa pārbaude par sūdzību saistībā ar 2001. gada 29. janvāra sprieduma neievērošanu atbilstīgi Konvencijas 13. pantam (187. punkts);

11. *nospriež* vienprātīgi, ka atbilstīgi Konvencijas 5. panta 3. punktam iesniegtā sūdzība ir novēlota (190. punkts);

---

12. *nospriež* vienprātīgi, ka nav noticis Konvencijas 10. panta 1. punkta pārkāpums (192. punkts);

13. *nospriež* vienprātīgi, ka nav jāizskata sūdzība atbilstīgi 2. pantam Protokolā Nr. 4 (194. punkts);

14. *nospriež* vienprātīgi,

a) ka atbildētājam valstij cik ātri vien iespējams ir jānodrošina pieteikuma iesniedzēja atbrīvošana (202. un 203. punkts);

b) ka par visu nodarīto kaitējumu atbildētājam valstij trīs mēnešu laikā ir jāsamaksā pieteikuma iesniedzējam EUR 150 000 (viens simts piecdesmit tūkstoši eiro) par apcietināšanas laikposmu no 2001. gada 29. janvāra līdz šā sprieduma dienai, pieskaitot visas summas, kas jāmaksā saistībā ar pievienotās vērtības nodokli, konvertējot Gruzijas laros atbilstīgi likmei, kas piemērojama norēķinu dienā (201. punkts);

c) ka atbildētājam valstij trīs mēnešu laikā ir jāmaksā pieteikuma iesniedzējam EUR 5 000 (pieci tūkstoši eiro) par tiesāšanās izdevumiem, pieskaitot visas summas, kas jāmaksā saistībā ar pievienotās vērtības nodokli, konvertējot Gruzijas laros atbilstīgi likmei, kas piemērojama norēķinu dienā (207. punkts);

b) ka no dienas, kad pagājuši minētie trīs mēneši, līdz maksājuma veikšanai šīm summām pieskaitāmi procenti pēc vienkāršas likmes, kas vienāda ar Eiropas Centrālās bankas procentu likmi aizdevumiem uz nakti kavējuma periodā, pieskaitot trīs procentpunktus;

15. *noraida* vienprātīgi pārējo pieteikuma iesniedzēja prasības daļu par taisnīgu kompensāciju.

Sagatavots angļu un franču valodā un pasludināts atklātā sēdē Strasbūrā, Cilvēktiesību tiesas ēkā, 2004. gada 8. aprīlī.

Luciuss Vildhābers [*Luzius Wildhaber*],
priekšsēdētājs

Pols Mahonijs [*Paul Mahoney*]
sekretārs

Saskaņā ar Konvencijas 45. panta 2. punktu un Tiesas Reglamenta 74. panta 2. punktu šim spriedumam ir pievienoti šādi atsevišķie viedokļi:

a) L. Lukaidesa piekrītošais viedoklis,

b) Ž. P. Kostas daļēji piekrītošais viedoklis;

c) Ž. P. Kostas, Sera Nikolasa Bracas un V. Tomasenas kopīgais daļēji atšķirīgais viedoklis.

L.V.
P.Dž.M.

TIESNEŠA L. LUKAIDESA PIEKRĪTOŠAIS VIEDOKLIS

Lai gan es piekrītu vairākuma nostājai šajā lietā, es vēlos bilst dažus vārdus par jēdzienu “jurisdikcija” Konvencijas 1. panta nozīmē. Šis jautājums ir aplūkots sprieduma 137. un 138. pantā.

Manuprāt, “jurisdikcija” nozīmē faktisko varu — tas ir, iespēju likt pildīt valsts gribu ikvienai personai —, kas īstenota vai nu Augstās līgumslēdzējas puses teritorijā, vai ārpus šādas teritorijas. Tāpēc atbilstīgi Konvencijai Augstā līgumslēdzēja puse ir atbildīga pret ikvienu personu, ko tieši ietekmējusi šādas puses īstenotā vara jebkurā pasaules daļā. Šādai varai var būt dažādi veidi, un tā var būt likumīga vai nelikumīga. Parastā varas forma ir valdības vara Augstās līgumslēdzējas puses teritorijā, taču vara var izpausties arī kā citas teritorijas vispārējā kontrole, pat ja šāda kontrole ir nelikumīga (skat. 1995. gada 23. marta spriedumu lietā “*Loizidou* pret Turciju” (sākotnējās iebildes), A sērija, Nr. 310), jo īpaši okupētajās teritorijās (skat. spriedumu lietā “*Kipra* pret Turciju” [GC], Nr. 25781/94, ECT 2001-IV). Vara var izpausties arī kā dominējošās vai reālās ietekmes īstenošana, saņemot citas valsts valdības politisko, finansiālo, militāro vai cita veida būtisku atbalstu. Un, manuprāt, tā var būt jebkāda veida militāra vai cita veida valsts darbība, ko īsteno attiecīgā Augstā līgumslēdzēja puse, ikvienā pasaules daļā (pretnostatījumam skat. spriedumu lietā “*Banković* un citi pret Beļģiju un citiem” (dec.) [GC], Nr. 52207/99, ECT 2001-XII, minēts spriedumā).

Par kritēriju vienmēr jāizmanto tas, vai persona, kas pretendē uz atrašanos Konvencijas Augstās līgumslēdzējas puses jurisdikcijā, saistībā ar konkrētu darbību var pierādīt, ka minēto darbību izraisīja attiecīgās valsts varas īstenošana. Jebkāda cita interpretācija, kas izslēdz Augstās līgumslēdzējas puses atbildību par darbībām, kuras izriet no valsts varas īstenošanas, radītu absurdu spriedumu, ka Konvencija paredz noteikumus par cilvēktiesību ievērošanu tikai tajā teritorijā, kas atrodas šādas puses likumīgā vai nelikumīgā kontrolē, un ka ārpus šā konteksta, izņemot konkrētus ārkārtas gadījumus (kas būtu jāapspriež, izvērtējot katru konkrēto gadījumu atsevišķi), attiecīgā puse var nesodīti rīkoties pretēji Konvencijā izklāstītajiem rīcības standartiem. Es uzskatu, ka Konvencijas noteikumu saprātīgai interpretācijai, ņemot vērā tās tematu, jāļauj secināt, ka Konvencija paredz rīcības kodeksu visām Augstajām līgumslēdzējām pusēm, kad vien tās rīkojas, īstenojot savu valsts varu un ietekmējot personas.

TIESNEŠA Ž. P. KOSTAS DAĻĒJI PIEKRĪTOŠAIS VIEDOKLIS

(*Tulkojums*)

1. Es nolēmu piekrist savu kolēģu tiesnešu viedoklim, ka sprieduma rezolutīvajā daļā jāietver norāde atbildētājas valsts valdībai, ka pieteikuma iesniedzēja atbrīvošana jānodrošina, cik ātri vien iespējams.
2. Es vēlos īsumā paskaidrot savus iebildumus par šo tematu.
3. Tiesas judikatūra šajā jomā ir labi zināma. Kopš sprieduma pieņemšanas lietā *Marckx*¹ Tiesa ir uzskatījusi savus lēmumus būtībā par *deklaratīviem*, tāpēc, ja tā konstatē, ka ir noticis Konvencijas pārkāpums, tā ļauj valstij izvēlēties līdzekļus, ko izmantot savā valsts tiesību sistēmā, lai pildītu savus pienākumus atbilstīgi 46. pantam², kas ietver valsts apņemšanos ievērot Tiesas spriedumus.
4. Tādējādi atšķirība starp līdzekļu izvēli un pienākumu sasniegt īpašu rezultātu liek saskaņot subsidiaritātes principu ar to tiesību un brīvību kolektīvo nodrošināšanu, kas aizsargātas ar Konvenciju. Parasti nevis Tiesai, bet Eiropas Padomes Ministru komitejai ir jānodrošina atbilstība Tiesas spriedumiem, uzraugot vispārējos un individuālos pasākumus, ko veikusi atbildētāja valsts, lai novērstu Konvencijas pārkāpumus. Tas arī izriet no 46. panta.
5. Ir bijušas lietas, kurās Tiesa ir ierobežojusi valsts līdzekļu izvēli. Lietās, kas saistītas ar īpašuma atsavināšanu, tā rezolutīvajā daļā norādīja, ka valstij ir jāatdod īpašums pieteikuma iesniedzējam³. Tiesa tik tiešām neuzskatīja šo pienākumu par pilnīgi obligātu, jo spriedumos tā norāda, ka “īpašuma neatdošanas gadījumā [...]” valsts var maksāt pieteikuma iesniedzējam konkrētas summas. Proti, *restitutio in integrum* ir obligāta šāda veida lietās tikai iespējamajā apmērā (šāds nosacījums nepieciešams, lai cita starpā aizsargātu to trešo pušu tiesības, kas rīkojas godprātīgi).
6. Jebkurā gadījumā, lai gan Tiesas rīkojums, ar ko valstij tiek prasīts sasniegt konkrētus rezultātus, rada priekšrocības, vienkāršojot Ministru komitejas uzdevumu, tas to arī zināmā mērā sarežģī. Sistēmā, kas bija pirms Protokola Nr. 11 stāšanās spēkā, lietās, kurās Ministru komitejai bija nevis jāatbild par Tiesas sprieduma izpildes uzraudzību⁴, bet gan pašai jānolemj, ka ir bijis Konvencijas pārkāpums⁵, valstis apņēmas interpretēt ikvienu Ministru komitejas lēmumu kā *saistošu*⁶. Atbilstīgi pašreizējai sistēmai šis valsts saistības attiecībā pret Ministru komiteju ir zudušas, lai gan tas nekavē Ministru komiteju, uzraugot sprieduma izpildi saskaņā ar 46. panta 2. punkta noteikumiem spēkā esošajā redakcijā, pamatoties uz minētā panta 1. punktu, kur paredzēts: “[Valstis] apņemas ievērot galīgos Tiesas spriedumus ikvienā lietā, kurā tās ir puses.”
7. Jo specifiskāks ir sprieduma formulējums, jo vienkāršāks no tiesiskā viedokļa kļūst Ministru komitejas uzdevums uzraudzīt valstīm noteikto pasākumu izpildi. Tomēr politikas

---

1 “*Marckx* pret Beļģiju”, 1979. gada 13. jūnija spriedums, A sērija, Nr. 31, 25. lpp., 58. punkts.

2 Bijušais Konvencijas 53. pants.

3 Skat. 1995. gada 31. oktobra spriedumu lietā “*Papamichalopoulos* un citi pret Grieķiju” (50. pants), A sērija, Nr. 330-B, un spriedumu lietā “*Brumărescu* pret Rumāniju” (taisnīga kompensācija) [GC], Nr. 28342/95, ECT 2001-I.

4 Atbilstīgi bijušajam Konvencijas 54. pantam.

5 Saskaņā ar pilnvarām rīkoties atbilstīgi bijušajam 32. pantam.

6 Saskaņā ar šā noteikuma 4. punktu.

---

skatījumā tas ne vienmēr atbilst patiesībai, jo, ja atbildētājam valstij nav izvēles, kā īstenot pasākumus, tai ir tikai viena alternatīva: vai nu ievērot Tiesas rīkojumu (šādā gadījumā beigas būs labas), vai arī riskēt ar situācijas bloķēšanu.

8. Tāpēc konkrētajā lietā bija vajadzīga ievērojama pauze pārdomām. Tādas personas ilgstoša turēšana apcietinājumā bez tiesiska pamatojuma, kas attaisnota ar galīgo spriedumu gandrīz pirms trim gadiem, ir neiedomājams tiesiskuma noliegums, uz ko Tiesai bija jāatbild ar pamācošu stingrību, tomēr sprieduma izpildes praktiskās grūtības prasīja arī piesardzīgu rīcību. Lai gan Adžārijas Autonomās Republikas iestādes vēl nav atbrīvojušas pieteikuma iesniedzēju, vainīgas nav centrālās valdības iestādes¹, kas atkārtoti aicināja atbrīvot viņu no apcietinājuma un mēģināja panākt šo atbrīvošanu. Sprieduma 59.–71. punkts šajā saistībā ir pietiekami skaidrs. Tāpēc rodas jautājums, vai Tiesai bija jānogaida piemērotāka iespēja, lai panāktu šo progresu savā judikatūrā. Tāpat — vai nepastāv risks, ka Ministru komiteja pati saskarsies ar situāciju, kura, lai gan ir pilnīgi likumīga, ir ļoti sarežģīta praksē?

9. Es apsvēru visas šīs iebildes. Divi apsvērumu kopumi man likās noraidāmi. Attiecībā uz principu, kas ir vissvarīgākais faktors, būtu neloģiski un pat amorāli ļaut Gruzijai izvēlēties (tiesiskos) līdzekļus, ja vienīgā metode patvaļīgas apcietināšanas izbeigšanai ir ieslodzītā atbrīvošana. No faktiskā viedokļa raugoties, laikā, kad būtiski mainījās un vēl arvien mainās attiecības starp atbildētāju valsti un tās decentralizēto struktūrvienību, Tiesas pieņemtajam sprieduma formulējumam vajadzēja palīdzēt apturēt uzkrītošo netaisnību, kas bija turpinājusies pārāk ilgi, jo īpaši tāpēc, ka Gruzija būs atbildīga par Konvencijas 5. panta 1. punkta ilgstošo pārkāpšanu līdz brīdim, kad tiks atbrīvots T. Asanidze.

10. Jebkurā gadījumā es ceru, ka pēc šā sprieduma pieteikuma iesniedzējs iespējami drīz tiks atbrīvots. Es vēlos arī atzīmēt, ka Tiesa ir veikusi, manuprāt, atzīstamu un loģisku progresu minētajās īpašuma atdošanas lietās, jo Tiesa ir nevis nolēmusi, ka Gruzijai ir jāmaksā pieteikuma iesniedzējam kompensācija, ja tā nenodrošina viņa atbrīvošanu, bet gan nolēmusi, ka maksāšanas pienākums ir papildu pienākums attiecībā pret pienākumu nodrošināt viņa atbrīvošanu un nekādā veidā to nemazina.

---

¹ Kas konkrētajā spriedumā taisnīgi tiek uzskatītas par vienīgajām atbildīgajām Konvencijas pārkāpumā (skat. 150. punktu).

TIESNEŠU Ž. P. KOSTAS, SERA NIKOLASA BRATSAS UN V. TOMASENAS KOPĪGAIS DAĻĒJI ATŠĶIRĪGAIS VIEDOKLIS

Mēs pilnībā piekrītam Tiesas vairākuma atzinumam un argumentācijai, izņemot konstatējumu, ka pieteikuma iesniedzēju attaisnojošā sprieduma neievērošana bija Konvencijas 6. panta 1. punkta pārkāpums un ka tāpēc netika prasīta atsevišķa sūdzības pārbaude atbilstīgi 5. panta 4. punktam. Mūsaprāt, atzinumam bija jābūt pretējam un 5. panta 4. punkta pārkāpums bija jākonstatē bez nepieciešamības pārbaudīt lietu atsevišķi atbilstīgi 6. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja prasības būtība atbilstīgi Konvencijai ir tāda, ka, lai gan Gruzijas Augstākā tiesa galīgajā spriedumā viņu attaisnoja visās pret viņu izvirzītajās apsūdzībās, viņu, pārkāpjot valsts tiesību aktu noteikumus, kopš 2001. gada 29. janvāra bez jebkāda tiesiskā pamatojuma paturēja apcietinājumā. Tāpēc Tiesa diezgan pareizi konstatēja, ka pieteikuma iesniedzējs kopš minētās dienas ir patvaļīgi turēts apcietinājumā, pārkāpjot 5. panta 1. punkta noteikumus.

Uzskatot, ka atteikšanās pildīt Augstākās tiesas spriedumu, ar ko pieteikuma iesniedzējs attaisnots, bija arī Konvencijas 6. panta pārkāpums, Tiesas locekļu vairākums pielāgoja un piemēroja principu, kas pirmo reizi izklāstīts lietā “*Hornsby* pret Grieķiju” (1997. gada 19. marta spriedums, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II), tādējādi jēdziens “tiesības uz tiesu”, kuru viens aspekts ir piekļuves tiesības, būtu maldinošas, ja valsts tiesību sistēma ļautu neizpildīt galīgu, saistošu nolēmumu, kaitējot vienai pusei. Kā Tiesa noteica savā spriedumā konkrētajā lietā, būtu neiedomājami, ka 6. panta 1. punktā būtu sīki aprakstītas prāvā — taisnīgā, publiskā un ātrā tiesvedībā — iesaistīto personu procesuālās garantijas, neaizsargājot tiesas nolēmumu īstenošanu.

Tomēr nolēmums lietā *Hornsby* un turpmākie Tiesas nolēmumi, kuros piemēroti šeit izklāstītie principi, drīzāk bija saistīti ar civilprocesu, nevis kriminālprocesu. Mēs neesam pārliecināti, ka Tiesas argumentāciju — ar atsaucēm uz tiesas pieejamību, spriedumu izpildi un galīgam, izpildāmam spriedumam nepieciešamajiem pasākumiem (skat. spriedumu lietā *Hornsby*, 40.–45. punktu) — var vienkārši attiecināt uz atbildētāja lietu kriminālprocesā. Vēl jo vairāk tas ir tādos gadījumos kā šis, kad atbildētājs ir attaisnots ar galīgu tiesas spriedumu, un valsts iestādēm vispār nekas nav jāizpilda un nav nepieciešami nekādi pasākumi, lai izpildītu spriedumu. Turklāt *Hornsby* lietā Tiesas paļaušanās uz to, ka procesuālās garantijas atbilstīgi 6. pantam citādi būtu maldinošas, ir daudz mazāk spēcīga atbildētāja attaisnošanas lietā, ņemot vērā Konvencijas institūciju vispārātrāto judikatūru, ka pieteikuma iesniedzējs, kurš ir attaisnots, nekādā gadījumā nevar prasīt atzīt, ka viņš ir šādu procesuālo garantiju pārkāpuma upuris.

Turklāt, tā kā valsts iestāžu nespēja pildīt Augstākās tiesas spriedumu ir Tiesas konstatējuma pamatā saistībā ar 5. panta pārkāpumu — kam lieta dabiskāk pieskaitāma kā *lex specialis* brīvības un personas drošības jomā —, mēs neuzskatām par nepieciešamu jebkurā gadījumā sniegt tādu atsevišķu un papildu konstatējumu saskaņā ar 6. pantu, kas vērsts tieši uz pašu neatbilstību.

No otras puses, mēs uzskatām, ka šajā gadījumā ir atsevišķa un atšķirīga problēma attiecībā uz 5. panta 4. punktu, kur personai, kurai ir atņemta brīvība, tiek piešķirtas tiesības sākt tiesvedību, ar kuru ātri tiktu izšķirts tās apcietināšanas likumīgums un pieņemts rīkojums par atbrīvošanu, ja turēšana apcietinājumā nav bijusi likumīga. Šā noteikuma neatņemama sastāvdaļa ir prasība, ka valsts iestādēm nekavējoties jāizpilda jebkurš šāds rīkojums par

---

atbrīvošanu. Valdība apgalvo, ka pieteikuma iesniedzējam vienmēr ir bijusi iespēja apstrīdēt viņa apcietināšanas likumību un pamatotību valsts tiesās. Lai gan tas varētu būt tikai formāli, apsvērumos pilnībā ignorēta iespēja, ka šāda pieteikuma iesniegšana būtu bijusi vērtīga. Konkrētajā lietā Augstākā tiesa nepieprasīja tikai pieteikuma iesniedzēja notiesāšanas anulēšanu un pret viņu vērsta kriminālprocesa izbeigšanu. Tā pieprasīja arī viņa tūlītēju atbrīvošanu. Lai gan rīkojums par atbrīvošanu tika izdots pret pieteikuma iesniedzēju vērsta kriminālprocesa beigās, nevis atsevišķi apstrīdot viņa ilgstošās apcietināšanas likumību, tas, ka vairāk nekā trīs gadus ilgā laikposmā iestādes konsekventi atteicās ievērot Gruzijas Augstākās tiesas rīkojumu vai atzīt tā spēku, ir skaidrākais apliecinājums tiesiskās aizsardzības līdzekļa neefektivitātei šā pieteikuma iesniedzēja gadījumā un valsts saistību pārkāpums saskaņā ar Konvencijas 5. panta 4. punktu.